ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 877 Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1899 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2—14 9 Ճէմազի իւլ էվ" 1317 2 Իլոլ 1315 Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 877

«بوزانتیون»
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته . صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه‌سی باب عالی جاده‌سی ۲۳-۲۵ نومرولی دائره مخصوصه ده در

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23_25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ԲԱԺԻՆԸ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՄԷՋ

Բ.

Միթէ կարելի՞ էր այնքան տգէտ ըլլալ Ազգին իմացական պայմաններուն՝ խմբագրի մը վերագրելու չափ Ազգին գրական և գեղարուեստական արգիի յետադէմ կացութիւնը: Ի՞նչ յիմարութիւն՝ ենթադրել թէ այս օրաթերթ երկու տարի առանց մրցակցի [*] մնալով, չորցուցեր խամրեցուցեր է գրական և գեղարուեստական հրապարակը: Մեր ժողովուրդը այնքան ուսեալ չէ, բայց օժտուած է բնական ուշիմութեամբ մը, իբրեւ արեւելեան պայծառ, արեւոտ մտքի տէր ցեղ մը, և ամէնէն տգէտ Հայն անգամ կարող է ըմբռնել և գատել թէ այսօր որո՞նք են մեր մէջ Գրականութեան ու Գեղարուեստներուն ետ մնալուն պատճառները կամ արգելքները:

—Նախ, աղքատութիւնը, կամ աղքատացնող վիճակը: — Կարդացէ՛ք Ցունաստանի, Իտալիոյ, Հոլանտայի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի գրական և գեղարուեստական զարգացման պատմութիւնը: Պիտի տեսնէք որ՝ ամէն բանէ առաջ դա կախում ունեցեր է նիւթական, տնտեսական բարւոք վիճակէ, բարեկեցութենէ: Ինչպէս անհատը, իր միտքը մշակելու համար, քիչ շատ պարապ միջոցի [loisir] կ'կարօտի.— ինչպէս առաւօտէն մինչեւ իրիկուն իր փորը կշտացնելու համար որսորդութեան դատապարտուած նախնական մարդը չէ կրցեր իր մտքին մշակման աշխատիլ, այլ երկրագործ կամ խաշնարած ըլլալէն և քիչ մը ուտեստեղէն իբրեւ պահեստ մէկ կողմ դնելէն ետքը միայն կրցեր է մտային գործերով հետաքրքրուիլ, անանկ ալ հասարակութիւն մը մտաւոր հաճոյքներ վայելելու համար կ'կարօտի հացի խնդիրը փոքր ի շատէ կարգի դնելու, շունչ առնելու, երկու ծայրերը մէկ բերելու, և վաղուան հացը գոհունակ վստահութեամբ ընդունելու: Արդ, յիշուած ճիշդ այն երկու տարիներուն մէջ, ինչպէս նաև անկէ առաջ և անկէ ետքի տարիներուն մէջ, այս երկրագործ, խաշնարած և արհեստագործ կամ վաճառական տարրերուն դրամական, տնտեսական, առեւտրական դժուարութիւններն ո՞ր աստիճան ձեռնտու էին գրական ու գեղարուեստական արտադրութիւններուն քաջալերման:

Եւ յետոյ, տպագրելու, տպագրուածն սպառելու, ամէն կողմ տարածելու, ցրուելու տնտեսական միջոցներու անձկութիւնը կ'մոռնա՞ն արդեօք: Միթէ զանոնք բանի տեղ չե՞ն դներ: Ես այսօր կրնա՞մ ոտանաւորներ տպել իմ թերթիս մէջ: Ո՛չ: Ինչո՞ւ: Բանաստեղծութիւնը չսիրելո՞ւս համար: Քա՛ւ լիցի: Կիրակիներուս սիրական ընթերցումն են անոնք: Հապա՞: Որովհետեւ, իբրեւ քաղաքական թերթի մը տէր, իրաւունք չունիմ ոտանաւորներ տպելու: Աշխատութեան բաժանում մ'ըրած է Օրէնքը: Ըսել է՝ ամէն բան կարգի մը, կանոնի մը, օրէնքի մը ենթակայ է: Նմանապէս, ամէն գրական երկ կ'տպուի՞: Ծախո՞ւն ո՞վ է: Գնո՞ղն ո՞վ է: Խօսքով գրականութի՞ւն կ'ըլլայ: Նա՛ մանաւանդ Գեղարուեստ: Անանկ երկու երեք տանգլուխ գիրերով այլանդակ ծաղրանկարներ ձեւացնելով, պատկերհանութիւնը, քանդակագործութիւնը, նկարչութիւնը քաջալերա՞ծ կ'ըլլան:

*** Ասոնք միջավայրի արտաքին պայմաններն են: Կան միջավայրի ներքին պայմաններ ալ: Բանաստեղծն ի՞նչ պիտի երգէ: Պատկերհանն ի՞նչ պիտի նկարէ: Նախ պաշարը ճարեն, ընդունելի առաղձը գտնեն, ետքն ալ զանոնք հասարակութեան հրամցնելու գեղարուեստական ձեւը խորհին: Գաղափարներու և զգացումներու մէջ ներդաշնակութիւն կա՞յ: Առտնին հին կեանքը ներկայացնելու հակամիտութիւն, դիւրութիւն ո՞րքան է: Նոր կեանքը պատկերացնելու հրապո՞յրն որքան: Ե՞րբ գրականութիւն և գեղարուեստ ամէնէն աւելի փայլեր են, ո՞չ ապաքէն ամէնէն ներդաշնակ, համերաշխ շրջաններուն մէջ:— Եթէ իրենք սերտեր են այս յուզուած խնդրոյն պատմութիւնը վերեւ յիշուած դասական երկիրներուն մէջ, պիտի հասկնան թէ գրական և գեղարուեստական ո՛րպիսի դիւրութիւններ եւ ո՛րպիսի դժուարութիւններ մատնանիշ կ'ընենք: Եթէ չեն սերտած, շատ երկար կ'ըլլար ամէն բան այբուբենէն սկսիլ իրենց համար: Ուստի, կարճ կապենք, ըսելով որ հիմակուհիմա մեր մէջ գրականութիւն և գեղարուեստ հանգիստ կ'առնուն, [euphémisme մը բանեցնելով,] ինչպէս հանգիստ կ'առնուն գործաւորները տուեալ պարագաներուն մէջ, ինչպէս վաճառականութիւնը, տարագործութիւնն ու ճարտարութիւններն ալ հանգիստ կ'առնուն, կամ դադար կ'ընեն, կամ դադար մը կ'կրեն, ծանօթ հանգամանքներու մէջ:—Ատիկա չի նշանակեր սակայն թէ կամաւոր կամ ակամայ դադարն այս կամ այն անհատին գործն է:

*** Կ'ամբաստանեն զմեզ նաեւ թէ մեր գրած թերթերուն մէջ Քաղաքական յօդուածներուն և լուրերուն չափազանց տեղ տուեր ենք, որով գրագէտներուն, բանաստեղծներուն, արուեստագէտներուն յատկացուելիք բաժինը զոհեր ենք Քաղաքականներուն: Բայց եթէ այս առարկութիւն արդար է, ինչո՞ւ իրենք ալ ճիշդ նոյն բանը կ'ընեն այսօր իրենց մեծածաւալ թերթին մէջ, եւ մրցումն աւելի քանակին քան տեսակին մէջ փնտռելով, կ'աշխատին մեզմէ աւելի տեղ տալ Քաղաքական բաժնին: Եթէ կ'կարծեն որ բանաստեղծութիւնը, նորավէպը, սիրավէպը Քաղաքականութեան տեղը կ'բռնեն, թո՛ղ գործադրեն. ո՞վ կ'արգիլէ զիրենք: Չէ՞ք յիշեր հայ օրագիր մը որ ժամանակաւ սովոր էր օրը մէկ նորավէպ հրատարակելու, բոլորանուէր պաշտօն տարած ըլլալու համար Գրականութեան և գրական ճաշակին: Աղէ՞, ո՞ւր են հիմա: Ինչո՞ւ չեն շարունակեր: Ինչո՞ւ հիմա շաբաթն՝ ամիսն անգամ մ'իսկ չեն հրատարակեր նորավէպ:

*** Ինչպէս Գրականութեան և Գեղարուեստի մէջ սեռերը կ'տարբերին, և մէկ ճիւղի արուեստագէտը բնաւ պարտաւոր չէ ուրիշ ճիւղերու մէջ ալ առաջնակարգ ըլլալ, Լրագրութեան մէջ աշխատութիւններու այնքան մանրամասն բաժանումներ եղած են հետզհետէ որ սեռերը կ'զանազանին այսօր: Անձնապէս, մեր ընտրած ճիւղերն եղեր են՝ Ազգային, Ընկերային և Քաղաքական խնդիրները: Գրականութիւնը չենք ընտրած մեզ համար սեփական ճիւղ, որովհետեւ Գրականութիւնը, ամենօրեայ թերթի մը մէջ, ամէն օրուան պաշարը չէր կրնար ըլլալ: Բայց միթէ կ'հետեւի՞ թէ մեք Գրականութեան դէմ զինուեր ենք երբեք: Ընդհակառակն, կ'հարցնենք թէ մեր Լրագրութեան մէջ ո՞վ հաստատեց՝ լրագրին մնայուն խմբագիրներէն զատ՝ դուրսէն գրող գրագէտներուն յօդուած գլուխ բան մը վճարելու դրութիւնը: Ո՞վ հաստատեց: Եւ ցարդ ո՞ր թերթ մերինէն աւելի վճարեց: Ո՞ր գրագէտ՝ երբ մեր թերթին դիմեց՝ ձեռնունայն դարձաւ: Որո՞ւն գրական կամ գեղարուեստական յօդուածներն անվարձ մնացին մեր քով: Ո՞րն եղաւ նաեւ այն թերթն որ ազգային ու ընկերական կեանքէ առնուած վէպեր գրել տալու և անոնց համար վճարելու սկզբունքն հաստատեց: Ժամանակին անձկութեանց հակառակ, ո՞ր թերթը ցարդ մերինէն աւելի զոհողութիւն ըրաւ՝ Գրականութիւնը քաջալերելու:

Աւելի՛ն կայ: Իրենք որ հայերէն չգիտնալով հանդերձ իրենք զիրենք գրագէտ կ'կոչեն, ի՞նչ բանով աւելի կ'պարծին՝ իբրեւ ժամանակին գրական մեծագոյն յաջողութիւնը: Ո՞չ ապաքէն իրենց «Ժողովրդային աշխարհաբարով»: Ո՞չ ապաքէն Լեզո՛ւն է հզօրագոյն գործին ու սատարն Ազգային Գրականութեան: Արդ, քսան տարիէ ի վեր, ո՞րն է այն հրապարակագիրն որ ամէնէն աւելի երկարատեւ, ամէնէն աւելի աշխատալից պայքարը մղեց Աշխարհաբարի յաղթանակին համար, Գրաբարեանները դարձի բերելու համար, ժողովրդային Լեզուին իրաւունքներն հաստատել ընդունել տալու համար: Ո՞րն է: Գիտէ՞ք ո՞րն է այն խմբագիրն որ՝ քսան տարիէն ասդին՝ հրապարակի վրայ ամէնէն եռանդուն, ամէնէն երկարօրեայ ճակատամարտը վարեց Աշխարհաբարի դատին համար: Ո՞րն է այն խմբագիրն որ ձեր իբրեւ աշխարհաբարի կուռքը կամ չաստուածուհին կամ օրէնսդիրը պաշտած անգամ մոլեռանդ գրաբարեանութենէն ի ժողովրդային աշխարհաբար դարձի բերաւ: Ո՞վ էր ան: Ո՞չ ապաքէն այն միեւնոյն խմբագիրն էր սա զոր այսօր անլուր տգիտութեամբ, սանձարձակ լրբութեամբ և անպատկառ չարասրտութեամբ չէք խղճար Ազգային Գրականութեան թշնամին հռչակելու: Գո՛նէ չէի՞ք կրնար զձեզ գործածողներէն հարցնել իմանալ թէ երբ դուք տակաւին գրաբարի հոլովները գոց կ'ընէիք. ձեր այսօրուան անուանարկել փորձած հրապարակագիրն՝ այն միեւնոյն գրաբարին մոլիներուն դէմ՝ ժողովրդային լեզուին իրաւունքները պաշտպանելու համար սիւնակներ կ'լեցնէր, վաղեմի երկու օրագիրներու մէջ, անոնց անցեալ գոյութեան ամէնէն փայլուն և գործօն շրջաններուն մէջ, զորս նսեմացնելու և մոռցնել տալու համար անարգութիւն չի մնար որ չգործէք այսօր:

*** Ո՛չ. մեք չենք «ապականած» Ժողովրդին ճաշակը՝ Քաղաքական բաժնին համար տարապայման սէր ներշնչելով անոր, և հետեւապէս, Գրական և Գեղարուեստական բաժիններուն ետ մնալուն պատճառ դառնալով: Ո՛չ թէ խմբագիրն է որ կ'շինէ Ժողովրդին ճաշակը, այլ Ժողովո՛ւրդն է որ այս կամ այն կերպով, վաղ կամ անագան, իր ճաշակը պարտ կ'դնէ խմբագրին վրայ: Այս է պատճառն որ ամէն երկրի Մամուլը նոյն Ազգին մանրանկարն է. զի նոյն Ազգին ճաշակին, պէտքերուն և բարքերուն դրոշմը կ'կրէ:—Անգլիացիք աւելի կ'ախորժին արտաքին քաղաքականութենէն. ասոր համար պատճառներ ունին. ուստի, անգլ. մամուլն ուրիշ ամէն ազգի մամուլէն աւելի տեղ կուտայ արտաքին քաղաքականութեան: Ֆրանսացիք աւելի կ'ախորժին ներքին վէճերէն. իրենց երկիր իրենց կ'բաւէ, և ուրիշ բանով չեն ուզեր պարապիլ. ուստի, ամէն Բարիզեան թերթի մեծագոյն մասը կ'գրաւեն ներքին խնդիրները: Անգլիացիք կրօնասէր ժողովուրդ են, Եկեղեցիի և կրօնի խնդիրներ կարդալ կ'սիրեն: Ուստի, Լոնտոնի մեծ թերթերը գրեթէ ամէն օր ունին «Եկեղեցական Բաժին», և անկէ զատ, երկար յօդուածներ ու նամակներ՝ ծխականներու և ոչ—ծխականներու: Իսկ Գաղղիացիք պարզապէս ամօթ կ'սեպեն կրօնի խնդիրներն ու վէճերը, և իրենց աշխարհական թերթերուն մէջ տող մը բան չէք կարդար ատանկ նիւթերու վրայ: Նաև, Անգլիացիք շատ կ'սիրեն ըմբշական, մարմնամարզական բացօթեայ խաղերը: Հետեւապէս, ամէն անգլ. օրաթերթի մէջ ամենօրեայ բաժին մ'են Sports. մինչ Բարիզեան մամուլին մէջ այս խաղերուն տեղ չի տրուիր գրեթէ, եւ ընդհակառակն, շատ ընդարձակ տեղ կը տրուի Թատրոններուն. իսկ թատրական քրոնիկն համեմատաբար երկրորդական է Լոնտոնի մեծ թերթերուն մէջ անգամ: Ըսել է՝ Մամուլն է որ կամայ ակամայ կ'հետեւի Ժողովրդին ցուցած ճամբուն: Մատրիտի լրագրապետները շատ լաւ գիտեն, իբրեւ զարգացեալ բարեկիրթ մարդիկ, թէ Ցլամարտն ո՛րքան վայրագ և հակամարդկային խաղ մ'է, և թէ ժամանակիս Քաղաքակրթութեան պահանջումն է որ այլ եւս վերցուի: Բայց ստիպուած են ամէն օր մեծ ծախքեր ընելով ընդարձակ հեռագիրներ ու նկարագրութիւններ հրատարակել երկրին ամէն կողմը տեղի ունեցող Ցլամարտներուն:

Փա՛ռք Աստուծոյ, Հայ ժողովուրդն ատանկ անբնական ճաշակներ չունի, և իր Մամուլէն իր ըրած բոլոր պահանջումները կատարելապէս արդարացի են, ինչպէս քիչ մը ետքը պիտի տեսնենք:—Եւ քանի որ չեն ուրանար թէ մեր գրած թերթն աղէկ քչեր յառաջացուցեր ենք, ուրեմն կը պարտաւորին խոստովանիլ թէ մեք այնքան տեղ և կարեւորութիւն տալով Քաղաքական բաժնին, ժողովրդին մէկ պէտքն հասկցեր և անոր գոհացում տուեր ենք, այնպէս որ հիմա միւս թերթերն ալ, մահու չափ մեզ թշնամի ուրիշ թերթեր ալ, ճի՛շդ մեր չափով, մեր համեմատութեամբ, տեղ տալ կ'աշխատին Քաղաքականութեան:

—Բայց ինչո՞ւ Ժողովուրդը կ'ախորժի Քաղաքական բաժինէն: Միթէ չկա՞ն առ այդ հիմնաւոր պատճառներ: [**]

[*]. —Ահաւասիկ սուտ մ'ալ: Գրականութեան և Գեղարուեստի այս նշանաւոր սիրահարները, ինչպէս կ'երեւի, առաջին կարգի ստախօսներ են: Մեր թերթ սկսաւ 1896 Նոյմ.ին: Երկու շաբաթ ետքը, իրենք 10 փարայի առաւօտեան թերթ մը սկսան: Յետոյ, միջօրէին 10 փարանոց թերթի մը ձեռնարկեցին: Կ'երեւի թէ անկէ ալ գոհ չմնացին. որովհետեւ 1898ի սկիզբը, փողերու, չեփորներու, թմբուկներու որոտումով մը, հիմնեցին մեծ օրաթերթ 20 փարայի, միջօրէի թերթ՝ մերինին պէս, ահագին ազդարարութեամբք հռչակելով թէ Ազգին էն երեւելի գրագէտներն եւ ամէնէն տաղանդաւոր արուեստագէտները, բովանդակ հոյլն ու երամն Հայ Իմացականութեան, պիտի լեցնեն թերթը, պարագլուխ հանդիսանալով Ազգային Գրական Շարժման, որ, աւա՜ղ, անտես առնուած էր այնքան: Անկէ ի վեր կը շարունակին՝ անունի փոփոխումէ մը ետքը: Ըսել է՝ իրենք ալ իրենց բոլոր ոյժերով ասպարէզին վրայ են գրեթէ երկու տարիէ ի վեր: Ինչո՞ւ ուրեմն գրական և գեղարուեստական շարժում մը դարձեալ ետ մնացեր է այնքան:

[**].—Շարունակութիւնը վաղուան Թիւով:

ԳԱՒԱՌԱՑԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԲՂԻ ԵՒ ԲՂԵՑԻՔ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿ

Բնածին զգացում մը մղեց զիս վաղ մը բնագաւառիս խնդիրներովն զբաղելու, անշուշտ չքմեղանք մը չի համարուիր այս ինձ համար, քանի որ ընդհանուր և հասարակաց է այս ձգտումը: Ո՛չ բարի լուր մը պիտի տամ Բէօղանփէնիի Պատ. ընթերցողաց մեր գաւառակի նկատմամբ, ո՛չ ալ նորութեան մը նկատմամբ իրենց կարծիքը պիտի հարցնեմ, այլ պիտի խօսիմ ընդհանուր անցուդարձից վրայ, եւ մասնաւորապէս մեր տնհմային ուտիճ ախտերէն միայն, վաշխառութեան վրայ, որուն աւերիչ դերը մեծամեծ քանդումներ գործած է նա՛ մանաւանդ մեր երկրին, Բղիի մէջ. և այժմ կը շարունակէ փլատակներու մէջէն ակօսներ գծել մին քան զմիւսն խոր, ու այսպէս ժողովրդեան ճակատագրին հետ խաղալու պատւոյն արժանացած է: Թո՛ղ յաւակնոտութիւն չհամարուի ինձ համար, երբ ըսեմ թէ դիւրաւ իրագործելի քանի մը միջոցներով թերեւս կարելի ըլլայ այդ հեղեղին խիզախ ընթացքը քիչ մը մեղմել: Լրագրութիւնը շատ զբաղած է այս խնդրով. կարող և ձեռնհաս մարդիկ շատ անգամ խօսած ու գրած են այս նիւթին վրայ, սակայն այդ յօդուածներն ո՛ և է բարերար ազդեցութիւն ունեցած չեն ցարդ, այսու ամենայնիւ պէտք չէ յուսահատինք. գրենք, մի՛շտ գրենք, սակայն դարմանին վրայ ալ խորհինք. միայն վէրքը չարծարծենք: Մեզ, Բղեցւոցս համար մեր վաշխառու աղաները մէկ մէկ անհանդուրժելի պատուհասներ են, որոնք մշտնջենապէս կ'լափեն խեղճ ժողովրդեան քրտնաթոր աշխատութեանց արդիւնքն եղող համեստ ապրուստը. որթալուխը չի քամեր այնքան այդ վտիտ տունկը, որքան սոքա կ'ցամքեցնեն ժողովրդեան շահու ամէն աղբիւրները: Այս անյագ տզրուկներուն պատճառաւ է որ Բղեցի մանուկը մօրը գիրկէն հազիւ ելած, դեռ բերանը կաթ կ'հոտի, մտադիր է պանդխտել, երթալ ուրիշ երկիր, մասնաւորապէս Պոլիս,—որուն անունը ծնած օրէն կը սովրի—դրամ վաստկելու և իր հօրենական պարտքը տալու համար. խեղճ տղայ, արդեօք քանի՛ քանի՛ անգամ վճարուած է այդ պարտքն ու չէ հատած և թերեւս երթալով աւելցած իսկ է. բայց ի՛նչ ընէ անբախտ մանկիկը, իր ճակատագիրն է այն և պէտք է հպատակի նորա անողոք վճիռներուն:

Կը կարծէինք թէ վերջին տնտեսական արկածները գութ և կարեկցութիւն պիտի դնեն վաշխառու աղաներուն սրտին մէջ, բայց հակառակն եղաւ. իրենց հացին եղ քսուեցաւ, գործելու ասպարէզնին քիչ մ'աւելի ընդարձակեցին, իրենց թուոյն վրայ ուրիշներ ալ աւելցաւ. անցողաբար յիշեմ Նախկին տեսուչ Պ. Քաջբերունին, որ լսածիս նայելով երբեմն Բղիի մէջ վաշխառուներու դէմ կ'խօսի ու կ'քարոզէ եղեր, բայց այսօր ինքզինքը Ռօշմաթեաններու գիրկը նետած է: Վաշխառուներու վրայ խօսիլ և իրենց գործած նախճիրներն երեւան բերել երկար պիտի ըլլար, այս գործն ուրիշ ժամանակի թողլով մասնաւորապէս պիտի խնդրեմ որ Ազգ. Վարչութիւն և Ս. Պատրիարքը քիչ մ'ուշադրութիւն դարձնեն այս վիճակին, եթէ բան մը չեն կրնար ընել, գոնէ երբեմն յորդորականներ և խրատականներ գրելով՝ վաշխառուներու տնհմասերիկ զգացումները զարթուցանեն, անոնց մէջ մարդասիրական ոգին վառ պահելու համար միջոցներ ձեռք առնեն, և ժողովուրդն հետզհետէ անոնց ճիրաններէն ազատելու աշխատին: Չէ՞ կարելի արդեօք որ Պատրիարքարանն հոս, Առաջնորդարանն հոն, պանդուխտ և մնացող ժողովրդեան յարաբերութիւնները դիւրացնեն, ինչպէս շատ անգամ կ'ընեն Ամերիկացի միսիոնարք դրամ ղրկելով գաւառները, եւն. ասով պանդուխտները պէտք չեն ունենար Պոլսոյ յանձնակատարներուն դիմել, որով մասամբ եղզուցած կ'ըլլան անոնցմէ: Կարծեմ առաջնորդը շատ գոհ պիտի ըլլայ այս տեսակ կարգադրութենէ մը, որովհետեւ այդ գործն ստանձնելով իր Բէրէթիքին զօրացնելու միջոց մը ձեռք բերած պիտի ըլլայ: Վերջապէս միջոցներ գտնելու է ժողովուրդն անոնց ձեռքէն ազատելու և կամ զիրենք սիրաշահելու: Եթէ վաշխառուները քիչ մը չափաւորեն իրենց տոկոսներն և խղճամիտ ուղղութեամբ ընթանան, Բղեցին այսչափ պանդխտութեան չպիտի դիմէ:

*** Բղին թէպէտ լեռնոտ երկիր մ'է, բայց ունի հողեր որք քանի մը բոյսեր արտադրելու մասնաւոր յատկութիւններ ունին: Բղին կ'արտադրէ ամենալաւ չրէս. տեղացւոց մէկ փոքրամասնութիւնը միայն կ'զբաղի այդ գործով. այս բոյսին մշակելը չեն գիտեր, ինքնաբոյս տունկերն հաւաքելով կ'բաւականանան: Բղին չրէսի արտածութենէն մեծ շահ ունի. ունի նաեւ հողեր որք կ'արտադրեն ամենալաւ թութի ծառ, բայց տեղացիք չեն գիտեր այդ բնատուր պարգեւէն օգտուիլ՝ շերամի որդ պահելով, որուն շատ յարմար է նաեւ Բղիի կլիման: Մեր հայրերը կ'պատմեն թէ ասկէ 50 տարի առաջ Բղիի մէջ շերամաբուծութեամբ պարապողներ կան եղեր. թութի ծառերու կոճղերն, որք ասդին անդին մեծաքանակ կ'տեսնուին, կ'հաստատեն այդ իրողութիւնը: Նահապետական գործիքներով հողագործութիւն կ'ընեն և չեն գիտեր օգտուիլ, թէպէտ քիչ՝ բայց արգասաւոր հողերէ: Բղեցիք արուեստի ճաշակ բնաւ չունին. ամբողջ երկիրին մէջ կանոնաւոր արուեստաւոր մը չկայ, նոյն իսկ երկրորդական արուեստաւորները տեղացի չեն, ուրիշ երկիրներէ եկած հոս հաստատուած են: Կանոնաւոր առաջնորդի մը պէտք ունի Բղին, որմէ կ'սպասենք որ այդ ամէնն սովրեցնէ տեղացւոց, կ'յուսանք մօտ ժամանակէն ունենալ այդ տեսակ առաջնորդ մը՝ յանձին Տ. Վահրիճ Վրդ.ի: Առաջնորդ մը Բղիի մէջ տեւական ըլլալու համար պէտք է վաշխառուներու գործիք ըլլայ, անոնց ըրածներուն աչք գոցէ, և ի պաշտպանել հարկին օգնէ անոնց, հակառակ պարագային ատելի կ'դառնայ աղաներուն որք կ'սկսին գանգատ գանգատի վրայ տեղացնել ի Պատրիարքարան, մինչեւ որ հրաժարեցնել տան, կամ ստիպեն որ հրաժարի. մեր վերջին առաջնորդ Արիստակէս Վրդ. չկրցաւ ջոջերու հակրութիւնն շահիլ և այդ պատճառաւ Ակն փոխադրուեցաւ: Հայրենակիցս և գիւղացիս Պ. Խուրսեցի կարծեմ Արիստակէս Վրդ.ի նկատմամբ իրեն տրուած աննպաստ տեղեկութեանց վրայ յենլով էր որ այնչափ ծանր և խիստ գրեց Պոլսոյ թերթի մը մէջ նորա մասին. թերութիւնն իր միամտութիւնն է: Արիստակէս Վրդ. ի՛նքն իսկ կ'խոստովանի թէ իր ամբողջ պաշտօնավարութեան մէջ մեծ բան մը չըրաւ, բայց ինչ որ իր կարողութեան սահմանին մէջ էր, այն ընելու չթերացաւ: Իր օրով Բղին մինչ 20 վարժարան ունեցեր է. իր մասնաւոր ջանքերով շինուեցան Առէք, Ջան, Ծերմակ և Դարման գիւղերու վարժարանները: Ս. Կիրակոսի վանքն իր մասնաւոր ուշադրութիւնը գրաւած էր. 100է աւելի գերան և նոյնչափ ալ տախտակ կտրել տուած էր վանքը նորոգելու համար, սակայն խեղճն իր նպատակին չհասաւ, թերեւս մասնաւոր հակառակութեան մը զոհ գնաց: Մեծ կրթութեան մը տէր մէկը չէր և անկից աւելին ալ չէինք կրնար և իրաւունք ալ չունէինք իրմէ ակնկալելու. հազիւ Բղին պիտի ճանչնար եւ ուսումնասիրէր, տնտեսական տագնապը վրայ հասաւ: Երեք ամիս եղաւ իր մեկնիլը ու մեք տակաւին առաջնորդ չունեցանք: Բղին վանէն ոչ նուազ խեղճ վիճակ մ'ունի. անհամբեր կ'սպասենք Վահրիճ Վրդ.ի գալստեան. շատ բան կ'ակնկալենք իրմէ. Բղին ինքզինքն այն բախտաւոր գաւառներուն կարգը կ'դասէ որք իբր առաջնորդ Արմաշական մ'ունենալու պատիւն ունեցան: Չենք կարծեր թէ Վահրիճ Վրդ. ինքզինքը ջոջերու գիրկը նետելու փորձութիւնն ունենայ. իր ստացած դաստիարակութիւնն եւ կրթութիւնն արդէն գրաւական են այս ըսածներուս:

Բղին ցարդ անկարեւոր գաւառ մը կ'նկատուէր, բայց գոհ և ուրախ ենք տեսնելով թէ վերջերս Պատրիարքարանի մասնաւոր ուշադրութիւնն գրաւած է. Բղին եթէ իր շուրջ գտնուած մէկ երկու փոքր գաւառակներու հետ միանայ, կանոնաւոր առաջնորդութիւն մը կրնայ կազմել: Վահրիճ վարդապետ հաստ ասպարէզ ունի իր առջեւ, որոցմով պիտի կրնայ անշուշտ բարւոքել ժողովրդեան պայմանն: Այս տարի Բղիի հունձքերը լաւ չէին և այժմէն ցորենն անհամեմատ կերպով սուղ է. վաշխառուներու աչքը լոյս. շատեր արդէն իրենց ցորենի արտերը կանաչ կանաչ ծախած էին պարտատէրներու. ձմրան մէջ եթէ սով չըլլայ, Բղեցիք թող ինքզինքնին բարեբախտ համարեն:

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼՊԱՆԴԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՔԻՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՇԱԼԻՔՆԵՐԸ ՀՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Բ.[*]

Բայց չկարծենք թէ կենդանական աղբերը, իրենց կարեւորութիւնը կը կորսնցնեն այս արհեստական աղբերուն գործածութեամբը, ընդհակառակն այս վերջինք կուգան ամբողջացնել առաջիններու պակասն ու կրկնապատկել անոնց օգուտը:

Բուսոց սննդեան ու աճման համար անհրաժեշտ եղող տասն և չորս տարրերաց մէջէն, ամէնէն կարեւորները, այսինքն բորակածին, ֆոսֆոր, կիր և բոդաս, թէեւ ասոնք և ասոնց զանազան բաղադրեալ վիճակները քիչ թէ շատ կ'գտնուին հողերուն մէջ, բայց ընդհանրապէս անլուծելի վիճակի մէջ գտնուելնուն պատճառաւ բոյսերը մասամբ միայն կ'օգտուին: Նոյն իսկ կենդանեաց աղբերը, զորս հողերուն արգասաւորութիւնն աւելցնելու նպատակաւ կ'գործածենք, գործածութենէ առաջ շատ գէշ կերպով պահուած և այսու՝ իրենց պարունակած բեղուն ու արգասաւոր տարրերն կորուսած ըլլալնուն, յաճախ սպասուած արդիւնքը չենք ստանար: Արդարեւ կենդանեաց աղբը, երբ լաւ կերպով պահուած, պատսպարուած ու խնամուած է, այսինքն երբ ըստ բաղդին, ասդին անդին բացօթեայ տեղ մը ձգուած չըլլալով, օդին, չափազանց ջերմութեան, անձրեւին ազդեցութեանց տակ մնացած ըլլալով, ո՛ և է կորուստի մը մատնուած չէ, երբ յատկապէս շինուած պատսպարեալ աղբանոցներու մէջ պահուած և արգասաւոր տարրերն իր մէջ հաստատուն վիճակի մը մէջ պահելու համար անհրաժեշտ եղող խմորման շրջանն անցուցած է, այն ատեն եզական պարարտութիւն մ'է: Կենդանեաց աղբն երբ ըստ կարելւոյն լաւ սնուցուող կենդանեաց կղկղանքէն յառաջ եկած ըլլալով, վերոյիշեալ գիտական պայմաններու մէջ պահուած է, այն ատեն գերազանց ու կատարեալ աղբ մ'է: Այսպիսի աղբ մը ճշմարտապէս կրնանք նմանցնել հաւկիթի մը որ ինքնին կ'պարունակէ մարդուս սննդեան համար անհրաժեշտ եղող տարրերը: Բայց միթէ կարելի՞ է ամէն ժամանակ խնայողաբար պէտք եղած չափով աղբ հայթայթել. Ընդհանրապէս ո՛չ: Շատ անգամ կ'գոհանանք անով, ինչ որ ձեռք ձգենք, նոյն իսկ ուժասպառ աղբ մը գործածելով պարտէզներնիս կատարած կ'համարենք և կամ շատ անգամ ալ զանց կ'առնենք: Երկրագործութեան մէջ սոյն օրինակ պարագաներ երբէք ներելի չեն. առանց ծախքի ոչինչ կ'արտադրուի. ինչ ծախսելու է որ տասը արտադրուի. երբ ո՛ և է առարկութիւններով ութը, եօթը, վեց կը ծախսենք, արդիւնքն զգալապէս կը նուազի, մինչեւ այն աստիճան որ նոյն իսկ եղած ծախքերն իսկ գոցելու չեն բաւական:

*** Մեր արտերը կամ պարտէզներն արգասաւորելու բարի նպատակաւ կ'աղբենք, շատ անգամ ալ եւ իսկ տեղէ մը ծախու առնուած անորոշ զօրութեամբ աղբով մը. հարցնենք անգամ մը մեզ մեզի թէ արդեօք սոյն աղբը սնուցիչ բոլոր տարրերն, այսինքն բորակածին, ֆոսֆորի և կամ բոդասի զանազան բաղադրութիւններն ըստ բաւականի կ'պարունակէ՞ և կամ մշակելի արտին կամ պարտէզին հողը՝ կիրի քանակութեամբ ի վիճակի՞ է սոյն աղբին և հողին զանազան սնուցիչ տարրերը լուծանելի ընելով, անոնց ծծումն դիւրացնելու: Չենք գիտեր, և ոչ ալ հետաքրքիր կ'ըլլանք գիտնալու համար. մեքենաբար բան մ'է կ'ընենք ըստ բախտին: Բայց շարաշար կ'սխալինք:

Կան բոյսեր որք աւելի բոդաս եւ ֆոսֆոր կ'սպառեն, կան բոյսեր ալ որք աւելի բորակածին կ'սպառեն: Բուսոց սննդեան այս տարբերութիւնը գիտնալ ու փոխն ի փոխ յաջորդաբար զանազան մշակութիւններ ընելով,

(*)—Տես. 853 թիւէն եւ վերջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Իւլայի Բ. Աստիճան տրուեցաւ կայս. Անձնական Գանձուն Նախարարութեան դիւանատան տնօրէն Նիքոլաքի էֆ.ի և կայս. Պալատան փայտի մեթերանոցին տնօրէն Զիյաէտտին պէյի. Սալիսէի աստիճան՝ Սամոսի հեռագրական և թղթատարական պաշտօնատան տնօրէն Յովհաննէս էֆ. Գազազեանի։

—Դըրգ—Քիլիսէի Նախագահ Ատենին Նախագահ անուանուեցաւ Գանտիոյ Նախագահ պատժական Ատենին Նախորդ Նախագահ Մուհիէտտին էֆ.։ Մաքսային ժողովոյ անդամ անուանուեցաւ Լոնտոնի Օսմ. դեսպան Քոստաքի Անդօբուլօ փաշայի եղբօրորդին Տիմիդրաքի էֆ.։

—Բ. Մէհմետէ պատուանշան տրուեցաւ Ելմտական Նախարարութեան դիւանատան տնօրէն Սատըգ և օգնականին՝ Ահմէտ պէյերու. Դ. Մէհմէտէ՝ կայս. Անձնական Գանձու Նախարարութեան Հաշւապահութեան դիւանին քարտուղար Սահակ էֆ.ի և Ե. Մէհմէտէ՝ նոյն դիւանին քարտուղարներէն Տիրան էֆ. Մուհէնտիսեանի։

—Լիագաթի ոսկի շքանշան արուեցաւ Լոնտոնի պատուակալ ընդհ. հիւպատոս Մ. Սդէնկլինի։

ՎԱՆԷ ժամնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ կուսակալ Թահիր փաշա, Ֆէրիգ Միւնիր փաշան իրեն փոխանորդ կարգելով, ձեռնարկած է քննական պտոյտ մ'ընել իր իրաւասութեան տակ գտնուած գաւառներուն մէջ։

ՄԻՐԼԻՎԱՅՈՒԹԵԱՆ աստիճան տրուեցաւ Տօքթ. Պէսիմ Էօմէր փաշայի, որ Թուրք բժշկայ դասուն մէջ նշանաւոր դիրք մը կ'գրաւէ։

ՀԵԼԼԷՆ դեսպան իշխան Մավրոքորտաթօ Բ. ծանուցագիր մը մատոյց Բ. Դրան, որով շնորհակալութիւն կը յայտնէ արտաքին գործոց Նախարարին տուած այն հաւաստիքին համար թէ հիւպատոսական պայմանագրի բանակցութիւնք պիտի վերսկսին Սեպտ. 15ին։

ԿԱՏԱՂԱԲՈՒԺԱԿԱՆ Հաստատութեան հիմնարկութենէն ի վեր դարմանուած հիւանդներուն մէկ վիճակացոյցը մատուցուած է Բ. Դրան, և այս առթիւ զինուորական վարժարանի տնօրէնութիւնը խնդրած է Ներքին գործոց Նախարարութենէն ազդարարել գաւառային իշխանութեանց թէ՝ եթէ մէկը կատղած անասունէ մը խածնուի, պէտք է ժամանակին ղրկել կատաղաբուժական Հաստատութիւնը, և կատղած անասունները ալ անմիջապէս պէտք է սպաննել։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ դեսպանատան մէջ կարևոր փոփոխութիւններ պիտի ըլլան։

ՀԵԼԼԷՆ դեսպան իշխան Մավրոքորտաթօ նախընթաց օր անգլ. դեսպանատուն երթալով տեսակցեցաւ Սըր Ն. Օ'Քօնօրի հետ, և միջօրէին ճաշն անոր հետ ըրաւ։

ՀԷՅՊԷՏՆԻՒՄԱ մարտնաւը Իզմիրէ Սամոս ուղեւորեցաւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդականաց Սենեկին Ա.անդամ Խաչիկ էֆ. Օտեան, Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ և կայս. վաւերացմամբ, հանգստեան վիճակի կոչուեցաւ, և 2215ղշ. ամսաթոշակ պիտի ստանայ։

ՍԵՒ—ԾՈՎՈՒ Ռուսական ծովեզերքներէն եկող բոլոր շոգենաւերը բժշկական խիստ քննութիւն մը կը կրեն Գավագի առջեւ։

ԿԱՐՆՈՅ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ.—կայս. Պալատան Ա. Քարտուղարութիւնն հեռագրով Կարնոյ կուսակալ Րէուֆ փաշային հաղորդեց վեհ. Սուլթանին ողջոյնները, իր բարւոք և հաւատարիմ ծառայութեանց համար։

ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՔՍԱՏԱՆՑ Օգոստոս ամսոյ հասոյթը, Յուլիս ամսոյ հասոյթին հետ բաղդատմամբ, առաւելութիւն ունեցած է, կ'ըսէ Սապահ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՔ.—Ֆրէսինէ ընկերութեան Պալգան շոգենաւն երէկ Թուլչայէ 1000ի չափ Իսլամ գաղթական բերաւ մայրաքաղաքս։ Ասոնք Էնկիւրիի նահանգը պիտի ղրկուին։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանն յառաջիկայ տարի պիտի փոխադրուի Հայտար—փաշայի նորակառոյց շէնքին մէջ։

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Առողջապահական Խորհուրդը Լիվըրբօէ եկող շոգենաւերուն դէմ հաստատուած քարանդինան վերցուց Սեպտ. 1էն սկսեալ,

ՍԱՄՈՍԻ իշխանին հրամանաւ, պաշտօնանկ եղաւ Վաթիի քաղաքապետն, և դատաստանի պիտի ենթարկուի։

ԱՐՔՈՒՆԻ ՆԱԽԱՐԱՆԸ.—կայս. Իրատէ մը կ'հրամայէ արքունի նաւարանն այնպիսի վիճակի մը մէջ դնել, որ կարենայ եւրոպական առաջնակարգ նաւարաններու հաւասարիլ։ Այս նպատակաւ ոչ միայն Եւրոպայէ նորանոր մեքենաներ պիտի բերուին, այլ և նաւաշինութեան հմուտ երկրաչափներ ու վարպետներ, մանաւանդ անգլիական և գերմանական նաւարաններէ։

ԽԻՍՔԻՒՊԻ պուլկար միտրապոլիտն հեռագրով հրաժարական տուած է Էկզարքարանին։

ՈՂՋՆՑԱԾ ՄԵՌԵԼԸ.—Երէկ պատմեցինք թէ Բանկալթիի բնակիչներէն Թոզօ անուն Հայ—հռոմէական կին մը նուաղելով մեռած կարծուած. դագաղը դրուած, և ապա ողջնցած էր։ Այսօր կ'լսենք թէ այն բժիշկն, որ նուաղած կինը քննելէ վերջ մեռած յայտարարած էր, Տօքթ. Գավաֆեանն է։ Կեցցէ՜ բժշկութիւն։

ՍԵՒ—ԼԵՐԱՆ իշխանը Բաղգարծութեան ոսկի շքանշանը տուաւ Մաբէյնլի Ղազի Օսման փաշայի, Էքրէմ, Ֆուատ եւ Թալաթ փաշաներուն։

—Նիքոլա իշխան և Միլէնա իշխանուհին Գչ. օր Չէթինէէ վերադարձած են։

ՀԻՆ ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐ. — Արքունի թնդանօթարանի վարչութեան մէջ խորհրդակցութիւններ կ'կատարուին պղինձէ և անագապղինձէ հին թնդանօթները վաճառման համար, որք այժմ բոլորովին անպէտ համարուած են։ Գնող մը ներկայացած է արդէն։ Վաճառումն 100 հազար ոսկիէն աւելի գումար մը պիտի բերէ։

ԼՈՆՏՈՆԻ Օսմ. դեսպան Քոստաքի Անդօբուլօ փաշա նախընթաց օր Թարապիա երթալով, այցելութիւն տուաւ անգլ. դեսպան Սըր Ն. Օ'Քօնօրի։

ՆՈՏՐ—ՏԱՄ ՏԸ ՍԱԼԻՒ շոգենաւն, որոյ մէջ 160 ուխտաւորք կան, երէկ առաւօտ Եաֆայէ Պոլիս հասաւ, և հոս չորս օր մնալէ վերջ, Պիրէոն պիտի երթայ։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ. — Օգոստ. 23 էն մինչեւ 30, մէկ շաբթուան մէջ, ի Պոլիս պատահած մահերուն թիւն յանգած է 193ի որոցմէ 1ը կեղծմաշկէ, 1ը հարսանիթէ, 1ը ծաղկախտէ, 4ը ժանտատենդէ և 17ը շնչափողի ծանր հիւանդութիւններէ յառաջ եկած են։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ բուռն ցնցում մը զգացուած է Բչ. օր Միտիլլիի մէջ, բայց ո և է վնաս չէ պատահած։

ԷՏՐԷՄԻՏԻ շրջակայքը 2000 ձիթենիք հրոյ ճարակ եղած են։

ԱԼԻՒՐԻՆ գինը բարձրացած է Ֆըրանսայի մէջ։

ՈՋԽԱՐ — Վերջին երկու ամիսներուն մէջ Պոլիս ներածուած ոչխարներուն և գառնուկներուն թիւն յանգած է 60,000ի։

ՆՈՎԻՊԱԶԱՐԻ գաւառին Բլէվլէ գաւառակին մէջ մաքսանենգները սպաննեցին ծխախոտի գործարանին տնօրէնն, որ խիստ միջոցներ ձեռք առած էր մաքսանենգներուն դէմ։

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Յունաց Պատրիարք հանգուցեալ Տ. Սոփրոնիոսի կտակը, որ 1895 Փետր. 8 թուականը կ'կրէ, պաշտօնապէս բացուեր է Սեպտ. 6ին։ Հանգուցեալն իր գիրքերը, նուիրական առարկաներն ու պատկերները կտակած է Պատրիարքարանի, և 67 հատ երկաթուղւոյ պարտաթուղթ՝ իր սենեկապետին։ Փափաք կ'յայտնէ որ իր յաջորդն ըլլայ Եփեսոսի միտրապոլիտը՝ Տ. Քոնսդանդին, բայց որովհետեւ այդ եկեղեցականն այնուհետեւ տիեզերական Պատրիարք եղած է (արդի Պատրիարքը), Տ. Սոփրոնիոս յաւելուածական մասով մը իրեն յաջորդ կ'նշանակէ Եփեսոսի արդի միտրապոլիտը, Տ. Եօաքիմ։ Ուրիշ ամէն ընտրելութիւն կ'մերժէ, մանաւանդ նախկին Պատրիարք Տ. Եօաքիմ Գ.ի ընտրելութիւնը։ 1898 Մայիս 1 թուակիր ուրիշ յաւելուածով մը Աղէքսանդրիոյ Պատրիարքարանին կ'թողու Մեծ-Կղզիի մէջ իր ունեցած մէկ տունը, այն պայմանաւ որ իր եղբօր երկու աղջիկներուն տարեկան 70ական ոսկի ցկեանս թոշակ տրուի և կամ 2,000 ոսկի տրուի անոնց, եթէ տունը ծախուի։ Վերջապէս փափաք կ'յայտնէ որ Գահիրէի օրթոտոքս գերեզմանատան մէջ թաղուի։

—Աղէքսանդրիոյ Պատրիարքական ընտրութեան եղանակի մասին անստուգութիւն կ'տիրէ։ Եգիպտական կառավարութիւնը, կ'ըսէ Էլ Մուգատտէմ, քանի մը օրէ ի վեր կ'ուսումնասիրէ խնդիրը, զի Կ. Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքին ընտրութեան եղանակը չի յարմարիր բնաւ այս երկրին։ Եգիպտոսի յոյն հասարակութիւնը, Տ. Սոփրոնիոսի նախորդին օրով, ընտրական նոր եղանակ մը որոշեց, զոր սակայն Եգիպտ. կառավարութիւնը չուզեց վաւերացնել։ Ընտրութեան այս եղանակ բոլորովին կ'տարբերէր Կ. Պոլսոյ մէջ գործադրուած եղանակէն, և պայման չկար որ ընտրողք և ընտրելիք օսմ. հպատակ ըլլան։ Եգիպտոսի մէջ գործադրուած նախկին դրութիւնը սա էր որ Իսրաքանչիւր քաղաք որ Սինոդ մը կամ ընդհ. ժողով մ'ունի, պատուիրակներ կ'ղրկէր ի Գահիրէ, և պատրիարքցու եպիսկոպոսներուն ընտրութենէն առաջ, անուանց ցանկը կ'հաղորդուէր Բ. Դրան որ անոնց մէջ իր ընտրութիւնը կ'ընէր և սրբագրեալ ցանկը կը վերադարձնէր։ Ցետոյ Պատրիարքարանի Վարչական Խորհուրդը կ'կատարէր վերջնական ընտրութիւնը։ Ասոնք են գէթ Էլ-Մուգատտէմի տուած տեղեկութիւնները։ Աղէքսանդրիոյ Պատրիարքին նոր ընտրութիւնը խիստ կարևոր է, զի այս Պատրիարքին իրաւասութեան տակ կ'իյնայ ամբողջ Ափրիկեան երկիրը։

ԱՐՏԱՇ ԹԱՇՃԵԱՆԻ սպանութեան խրբեւ հեղինակ ամբաստանեալ Բուրդ բեռնակիրներուն և գիշերապահներուն դատավարութիւնն երէկ ևս շարունակուեցաւ Պոլսոյ Եղեռնադատ Ատենին առջև։ Լսուեցաւ սափրիչ Եանգոյի վկայութիւնը։ Դատավարութեան շարունակութիւնը թողուեցաւ յառաջ. գալ Եշ. օրուան, Սեպտ. 9։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Անգլ. Պոստայ ապահովագրութեան տնօրէն Արմենակ էֆ. Իւթիւճեանի Մաքրիգիւղի տան մէջ կարեւոր գողութիւն մ'եղած է։ Նախընթաց օր իր բարեկամներէն մին տուն երթալով, Արմենակ էֆ.ի բացակայութենէն օգուտ կ'քաղէ, եւ պատրուակաւ մը կինը խաբելով, վերնայարկի սենեկէն կ'յաջողի գողնալ ոսկի մանեակ մը, ոսկի ժամացոյց մը շղթայով, ադամանդազարդ ասեղ մը, ադամանդայեռ մատանի մը և 2 ոսկի մատանի։ Ոստիկանութիւնն իմանալով այս գողութիւնը, կ'յաջողի գտնել գողն, որ Էյմա-Տաղի բնակիչներէն Միհրան անուն անձ մ'է, և որոյ տունէն գտնուեր են գողցուած առարկաներուն մէկ մասը։ Գողը սակայն դեռ չէ ձերբակալուած և կ'փնտռուի։

ՀՐԷՇ.— Էսկի-Ալի-Փաշա թաղին մէջ Թուրք կին մը զաւակ մը ծնած է, որ 2 գլուխ և 4 ձեռք ունի։ Այս հրէշ դեռ կ'ապրի եղեր։

ՆԱԽԸՆԹԱՑ ՕՐՈՒԱՆ փոթորկին պատճառած վնասներուն վրայ հետեւեալ լրացուցիչ տեղեկութիւնք առնուած են։ Մահսուսէի 16 թիւ Նիւզհէթիէ շոգենաւը, տիրող փոթորկին հակառակ, կամուրջէն կ'մեկնի կղզիները երթալու համար, Նիւզհէթիէի պէս շոգենաւի մը համար յանդուգն ձեռնարկ մ'էր այս։ Շոգենաւը, ալիքներու ձեռքը մատնուած, ո'չ առաջ կրնար երթալ և ոչ ետ։ Ալիքները կ'ալէին շոգենաւին վերնայարկը. սարսափը մեծ էր ուղեւորներուն մէջ։ Բարեբախտաբար նաւապետը Մահսուսէի լաւագոյն նաւապետներէն մին էր, Կիրիտլի Մուսթաֆա։ Սա Սև-Ծովու ազատարար կայանի մը տնօրէն Սալիհ էֆ.ի աջակցութեամբ, որ պատահաբար նոյն շոգենաւին մէջ կ'գտնուէր, կրցաւ շոգենաւն անվտանգ վարել եւ հասնիլ Բրինքիբօ։ Մեծ-Կղզիէ կամուրջ դարձող վերջին շոգենաւը չէ կրցեր ճամբայ ելնել։

—Սկիւտարի Սէլիմիէ մզկիթին երկու մինարէներուն մահիկները վատնգաւոր կերպով ծռեցան և մզկիթին հարաւային կողմին ապակիները ջարդուփշուր եղան։

—Զարաճա Ահմէտի գերեզմանատան նոճիներէն մէկ մասը տապալեցան։

—Սալաճագի, Մօտայի, Ֆէնէրի ծովու բաղնիքներն ալ բոլորովին քայքայուեցան։

—Գատըգիւղի առջև առագաստաւոր մակոյկ մը և երկու նաւակներ ընկղմեցան, բայց նաւավարք ազատուեցան։

—Հանքածուխ բեռցած մավունա մը ընկղմեցաւ Աոնավուտքէօյի բացերը, բայց նաւավարք ազատուեցան։

—Ղալաթիոյ քարափին առջև գտնուող բեռցած մավունա մը պուլկարական Պորիս շոգենաւին զարնուելով, ծակեցաւ և սկսաւ ջուր առնել, որով բեռը վնասուեցաւ, բայց անմիջական օգնութիւնք ազատեցին նաւը բոլորովին ընկղմելէ։

—Ոսկեղջիւրի մէջ ևս քանի մը նաւակներ և մակոյկներ ընկղմած են, բայց կեանքի կորուստ չկայ։

—Գաւազէ կ'գրեն թէ շատ մը ծառեր տապալած են հոն, և պտղատու ծառերն իրենց պտուղներէն մերկացած։ Քանի մը առագաստանաւ ցամաք ընկեր են թէեւ, բայց նաւաճիգ շոգենաւներ օգնութեան հասնելով, վտանգէ ազատեր են զանոնք։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.—Եղեռնադատ Ատեանն երէկ Պատժական Օրինաց 180րդ յօդուածին համաձայն, 6 տարի թիարանի դատապարտեց Էօմէր անուն Քուրդ մը, որ 1304 Յունիս 13ի գիշերը Ազապ—Գափուի մէջ քարտուղար Վէհպի էֆէնտին վիրաւորած և 1315 Ապրիլ 21ի օրը, Բերայի բանտին մէջ, սպաննելու նպատակաւ վիրաւորած էր Եանգօն և չարաչար ծեծած էր ուրիշ յոյն մը։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ.— Բերայի մէջ, նախընթաց օր, երկու մանկամարդ Յոյն օրիորդներ անձնասպանութիւն փորձեցին։ Ասոնցմէ մին ,Թիմոնի փողոցին մէջ, խոշոր գաւաթով մը ալքօլ կուլ տուաւ, անձնասպան ըլլալու համար, բայց կ'երեւի թէ ի վերջոյ զղջաց, և սկսաւ օգնութիւն պոռալ։Բժշկական անմիջական օգնութիւնք փրկեցին յուսահատ օրիորդը ստոյգ մահուանէ։ Այս օրիորդ, իր անխորհուրդ փորձէն առաջ, թղթի մը վրայ գրած էր թէ անձնասպան կ'ըլլար և գնդասեղով մը իր չփակին կցած էր զայն։ Միրային դժբախտութեան կ'վերագրուի այս փորձ։ Անձնասպանութեան Բ. փորձը տեղի ունեցաւ Լինատի փողոցին մէջ։ Այս ալ դեռատի օրիորդ մ'է, որ գաւաթ մը գոնեաքի մէջ լուցկիի գլուխ լեցնելով կուլ տուաւ։ Բայց անմիջական օգնութիւնք ասոր ալ կեանքը փրկեցին։ Ոստիկանութիւնը հարցաքննելով այս յուսահատ աղջիկը, իմացաւ թէ անիկա սրբկայի մը հետապնդումներէն ազատելու համար, դիմած էր այս յուսահատական փորձին։

ՄԽՍԱԺԸՐԻԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՆ ԱՐԿԱԾԸ

Երէկ իրիկուն Պոլիս հասնող Մէսաժըրիի Սակալիէն շոգենաւը Մարսիլիայէ մեկնելէն մէկ երկու ժամ վերջը՝ հայգործի փուշէն կրակ ելնելով բոլոր ճամբորդները ահուդողի մէջ ինկեր են։ Փուռը երկաթեայ էր թէեւ, բայց կրակը վրայի ծակէն դուրս ելեր է, որով մէկ քանի ծածկոցներ այրեր են։ Հովը սաստիկ ըլլալուն մեծ ճիգերով հազիւ կարող եղեր են կրակը մարել։

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ,,ԻՆ ԽՆԴԻՐԸ
ԿԱՄ
ՋՐՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՆՇԱԽԱԿՈՒՄԸ

Առ խմբագիր «Սուրհանդակ»ի

«Սուրհանդակ»ին այս օրուան խուսափողական պատասխանէն բան մը չհասկցանք։

Ամչնալու մարդկային ձիրքը կորսուած ստախօս մը հայհոյանք մը ժայթքեր է բերնէն։ Հրապարակի վրայ մեր հաշիւը մաքրելու համար ինչ որ պէտք էր՝ ըսեր յմնցուցեր ենք։ Մնացեալը մեր գիտնալիք և ձեռնհաս իշխանութեան գիտնալիք բանն է։

Եթէ այս դէպքին ելքին կ'սպասէր «Սուրհանդակ»ին արտօնատէրը, ուրեմն երէկ ինչո՞ւ այն ստայօդ հատուածը կ'ուղղէր առ մեզ։

Իսկ եթէ այն դէպքին ելքն ո՛ և է առնչութիւն չունի «Սուրհանդակ»ին հետ, ուրեմն ինչո՞ւ այսօր կ'խուսափի պատասխանելէ մեր երէկի որոշ յայտարարութիւններուն։

* * *

Բայց թողո՛ւնք այս բանաձեւերը, և բո՛ւն խնդրոյն գանք։—

Կ'հարցնենք «Սուրհանդակ»ին արտօնատիրոջ թէ՝ ինք կ'հաւտա՞յ որ իր թերթին անուան շուրջ յառի բախող մ'ըրեր է լրագրոյս արտօնատէրը։ Ինք կ'հաւտա՞յ ասոր, եւ այդպիսի բան մը ուրիշներուն ալ կը պատմէ՞, —ինչպէս կ'հաղորդեն մեզ։

Եթէ կ'հաւտայ, կամ եթէ այդպիսի բան մը կ'պատմէ մեզ դէմ, թո'ղ հրապարակաւ ալ ըսէ, որպէս զի մեր դէմ ունենանք մէկը՝ անոր օձիքէն բռնելու և այնպիսի զրպարտիչի մը հետ մեր հաշիւը վերջապէս մաքրելու համար։

Իսկ եթէ ինք չի հաւտար, և այնպիսի աղտոտ ստութիւն մը և անարգ զրպարտութիւն մը տարածողն ինք չէ, ուրեմն ի՞նչ նպատակաւ կ'ըլլան իր թերթին մէջ այս մութ ակնարկութիւններն և այս անվայել յարձակումները։

Այս որոշ հարցման որոշ պատասխան մը կ'սպասենք «Սուրհանդակ»ին արտօնատիրոջ կողմէ։ Եթէ նորէն խուսափողական պատասխաններ գրել տայ, մեզ կ'վերապահենք հրապարակաւ տալ իրեն այն մակդիրները զորս այդպիսի երկդիմի ընթացքով մը ինքն իսկ հրաւիրած պիտի ըլլայ իր վրայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ամեն. Ս. Պատրիարքն այսօր ևս, անձնական տկարութեան պատճառաւ, Պատրիարքարան չպիտի կրնայ երթալ։

—Կ'լսենք թէ Մաքրիգիւղի Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ երէկ Իփիսս էֆ. Զայեան հրաւիրեր է Ս. Պատրիարքն այս կիրակի պատարագելու գիւղին եկեղեցւոյն մէջ։ Բայց Ն. Սրբազնութիւն անձնական տկարութեան պատճառաւ չէ կրցեր ընդունիլ։

—Խասգիւղի Ժողովոյ երէկի նիստը սովորականէն աւելի հետաքրքրութիւն շարժած էր, քանի օրէ ի վեր ծանուցուած ըլլալով թերթերուն մէջ թէ Ս. Նախագահը պիտի ներկայէր ինչ ինչ կարևոր յարաբերական հարցեր ու խնդիրներ։ Այս կէտերը ծածկելուն մատուցանելու համար, պէտք եղած պատրաստութիւնը կանխաւ հոգացուած էր, Ն. Ամենապատուութեան և Բարձր. Ցարութիւն փաշայի քանիցս տեսակցութեամբը։ Բարձր. Ամենապատիւ Փաշային կողմէ կարևոր զեկուցում ըլլալէ ետքը, ժողովը շարունակեց զբաղիլ իր Օրակարգին վրայ դրուած խնդրովը, և ինչպէս երէկ փութացինք ծանուցանել, ժողովը, Նախորդ Նստին որոշման համաձայն, ուշադրութեան առաւ յարաբերութեանց խնդիրը, եւ լսելով այն տեղեկութիւններն որք հաղորդուեցան Ս. Պատրիարքին եւ Ատենապետ փաշային կողմէ՝ կատարուած բանակցութեանց վրայ, որոշեց սպասել անոնց արդիւնքին։ —Գալ շաբթու ալ պիտի գումարուի Խասն կամ յոկ Թաղաքական ժողովը։ Այսօր Ս. Պատրիարքն իր տան մէջ կ'աշխատի։

—Խասն ժողովոյ երէկի նստին ներկայ էին՝ Ս. Պատրիարքէն և Բարձր. Ցարութիւն փաշայէն զատ՝ Լեւմ. Ստեփան փաշա Ասլանեան և Քաղաքական ժողովոյ միւս անդամները, բաց ի Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանէ, Գրիգոր էֆ. Գարակէօզեանէ և Զարեհ Տիլպէր էֆ.էն։ Իսկ Կրօնական ժողովէն ներկայ էին երկու Ատենապետ եպիսկոպոսները, նաև Պատր. Փոխանորդ Սրբազանը, և Սանտալճեան և Սէթեան Տ. Կարապետ վրդ.ք, և Գաբրիէլ քհնյ. Խանճեան։

—Մեր յարգելի պաշտօնակից Մէճմուայի Ախպար իր երէկի թուով զգալուն յօգուած մը հրատարակելով, շատ փափուկ լեզուաւ կոչում ըրած է ուր որ անկ է՝ Հայ-կաթոլիկ հասարակութեան առակմի հնացած վիճակին լուծում մը տալու։ Մեր յարգոյ պաշտօնակից այս առթիւ կ'գանգատի հասարակութեան երեւելիներուն բացարձակ անհոգութենէն ի մասին հասարակային շահերուն, և կ'հարցնէ թէ ինչո՞ւ համար մանաւանդ Երեւելեաց ժողովի անդամները հոգ չեն տանիր որ իրենց Պատրիարքարանին ներքին գործերն օր առաջ կարգի կանոնի մտնեն։ Կ'երը, կ'ըսէ, չի կրնար բան մ'ընել առանց աշխարհական տարրին գործակցութեան։—Պատուական սկզբունք, սիրելի բարեկամ։ Մի՞ղք որ ժամանակին չհասկցան, և աշխարհական տարրին ա՛յս աստիճան պարզելուն պատճառ եղան. անանկ չէ՞։

—Հայ-կաթոլիկ եպիսկոպոսներն հետզհետէ մեկնեցան Կ. Պոլսէ, յորմէ կը հասկցուի թէ մօտերս Պատրիարքական նոր ընտրութեան մը կատարման կարծիքները բոլորովին հերքուած են։

— Իզմիրէ օգոստ. 31 թուով կը գրեն մեզ թէ «Գարաթաշի եկեղեցին գողեր մտնելով կողոպտեր են 3 սկիհ, 1 աղաւնի, 3 մասնատուփ, 10 խաչ, 2 գօրգ, 1 մասունքի պնակ և 2 դրգալ, սաղաւարտի զարդերը, բուրվառը և 40ղշ.ի մանրուք դրամ։ Բուրվարին բոժոժները գտնուած ըլլալուն, գողերն արհամարհելով հետ չեն տարեր։ Ի՞նչ յանդուգն գողեր են ասոնք որ իրենց տունը մտնելու պէս բանալիով բացեր են եկեղեցւոյ դուռը, արժէքաւորը անարժէքէն զատեր և արձակ համարձակ առեր տարեր են։ Ասիկա խորհրդաւոր գողութիւն մ'է»։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՎԵՐՋՆԱԳԻՐՆ
ԱՌ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ, 13 Սեպտ.— Գաղթային նախարար Չէմպըլէն այսօր վերջնագիր մը ղրկեց Թրանսվալի Հանրապետութեան Նախագահ Քրիւկէրի, Անգլիոյ պահանջումներուն մասին, և 48 ժամէն պատասխան կ'ուզէ։

Ընդհանրապէս կ'կարծուի թէ Թրանսվալի կառավարութիւնը նպաստաւոր պատասխան պիտի տայ անգլիական վերջնագրին։

Հանքային հրապարակը քիչ մը աղէկ էր։ Դիտուեցաւ որ Թրանսվալի մէջ կարեւոր շահեր ունեցող առաջնակարգ տուներ գնումներ կ'ընեն։

ԲԱՐԻԶ. — Դատական Նախարար Մոնի դեռ ո և է որոշում չտուաւ Ռէննի վճռին նկատմամբ, որովհետեւ դատական թղթածրարին քանի մը վաւերաթուղթերն իր ձեռքն հասած չեն տակաւին։

ՍՕՖԻԱ.—Կ'ծանուցուի թէ Ֆէրտինանտ իշխան 1900ի սկիզբը պիտի ամուսնանայ գերման Մեծ Դքսուհիի մը հետ։

ԱՐՄՏԵԱՑ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ցորեն.—Ութ օրուան մէջ ժամանեցին 25000 քիլէ Իպրաիլ, 20000 քիլէ Վառնա, 5000 քիլէ Ռումէլի երկաթուղիով, Զաղարա ևն., 5000 քիլէ Անատոլուի երկաթուղիով, Ատաբազար, 6 հազար քիլէ Սելանիկ, 10000 քիլէ Սեւ ծով, Սամսոն, եւ այլն։ Ծախուեցաւ Զաղարա, Իպրաիլ 5¼—5¾ ղշ., Վառնա 6, Ատաբազար 7¼, Սև ծով, Սամսոն, Սելանիկ ևն. 7—8½, լիպրայէն վար կարծր 38—40 փր. օխան։ Եկած ապրանքներն ամբողջովին ծախուեցան։

Գարի.—Տեղական սպառման համար ռուսական 13½, Մերսին, Անատոլ այլ և այլ տեսակ 12¼—12¾ ղրշ. քիլէն։ Եւրոպայի համար ծախուեցաւ 27½—28 փր. օխան Անատոլուի երկաթուղիով գարեջուրի համար կ'արժէ 29—31—33 փր. օխան։

Եգիպտացորեն.—Կ'արժէ 100ին 8 մաքսով 25½—26փր. օխան. առանց մաքսի 24 փր. օխան։

Սուսամ.— Գիներն անուանական. կարեւոր գործ չէ եղած. առանց մաքսի կ'արժէ 80—81 փր. օխան։

Վարսակ.—23—23½ փր. օխան ծախուեցաւ 500 հազար օխա։

Թանձէր.—46 փր. օխան. անուանական։

Ալիւր.— Ժամանեցին 10000 Իպրաիլ, 3500 Օտէսա, 13000 Ամերիկեան, 10000 Մարսիլիա, 500 Սամսոն. պարկը կ'արժէ՝88—105 Օտէսա ,82—83 Իպրաիլ, 78—81 ամերիկեան, 66—78 Մարսիլիա, 70—75 Սամսոն, տեղական քըրմա 78—82 ղշ. պարկը։

Թէյ.—20 փր. օխան։

1/13 Սեպտ., 99.

ՏԱՐԵՐՔ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ
Հեղինակ Բրօֆ. ԱԼԻՔՍԱՆ ՊԵՋՃԵԱՆ

Նորագոյն միակ դասագիրքը, զոր գիտնական հեղինակն երկար տարիներու փորձառութենէ վերջ պատրաստած է խնամով։ 280 էջերէ բաղկացած, 115 պատկերներով, մաքուր թուղթի վրայ, զօրաւոր կազմով. սիրուն հատոր մ'է, մասնաւորաբար ազգ. նախնական և երկրորդական վարժարաններու մէջ գործածուելու համար։

Կ'գտնուի բոլոր գրավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղին է Մատթէոսեան վաճառատունը։ Կայ նոյն հեղինակութեան հայատառ տաճկերէնն ալ, հայերէն տպագրութեան յար և նման։

Սոյն հեղինակութիւնն յանձնարարելի է նաև իբր ընթերցանութեան գիրք բոլոր բնութեան գաղտնիքներով հետաքրքրուողներուն համար։ Գին 8 ղրշ.։ 10—1

"ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ (Սամսոն).—Սամսոնի մէջ Գործակալութիւն չունինք այլ ևս, ու չենք ալ ուզեր ունենալ, այն գերազանց պատճառներով որք պէտք է ծանօթ ըլլան տեղւոյդ մեր բաժանորդներուն։ Ուստի հաճեցէք Պանքայի չէքով, փոխ"գրով կամ փուլով ուղղակի ղրկել։

«ԾԱՂԻԿ»
ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԹԵՐԹ 10 ՓԱՐԱՅԻ

Գոհութեամբ կ'ծանուցանենք Հայ Մամլոյն նոր օրաթերթով մը ճոխանալը։ Ամսոյս մէջ պիտի սկսի Ծաղիկ ազգային և քաղաքական օրաթերթն հրատարակուիլ առաւօտները, 10 փարայի, քիչ մը աւելի ընդարձակ ծաւալով քան մինչեւ ցարդ երեւցած 10 փարանոց օրաթերթերը։ Պարունակութիւնները պիտի ըլլան ազգային, քաղաքական, գրական և տնտեսագիտական, զորս պիտի խմբագրէ նոր եռանդով մը՝ ծանօթ հրապարակագիրներու խումբ մը։ Ի բոլոր սրտէ յաջողութիւն կ'մաղթենք մեր յարգելի պաշտօնակիցներուն։

Ծաղիկ օրագրին Խմբագրատունն ու Տպարանը կ'գտնուին՝ Ղալաթիա, Նախկին Օսմ. Պանքայի շէնքին դէմը, Համտի Փաշա Խան։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	24 31½
Ամէնէն բարձր գին	»	24 32
Ամէնէն վար գին	»	24 28
Ռումէլիի Երկաթուղի	Փր.	121 ⅛
Ամէնէն բարձր գին	»	121 ⅜
Ամէնէն վար գին	»	119 ¼

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 13 Սեպտ.

Օսմ. Քօնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	46 —
» » » Գ.	»	26 37
» » » Դ.) բաց.	»	22 56
) գոց.	»	22 56
Փոխառութիւն Դաասայա	»	84 —
» Օսմ. 3½ %	»	99 —
Տէֆանս Լօն, նոր փոխ".	»	103 50
Օսմ. կայս. Պանքա	»	12 75
Այտընի երկաթուղի	»	10 —
Եգիպտական միացեալ	»	105 50
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	105 18
Իտալական		91 62
Հելլենական 5 %	»	41 25
Մոնօբոլ Հելլենական 4 %	»	49 25
Ռանթ » 4 %	»	35 75
Պուլկ. Փոխառ. 6 % 1888	»	88 75
» Նոր » 6 % 1892	»	88 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 47½
Դրամազեղչ	»	3 50

ՊԷՐԼԻՆ, 11 Սեպտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888 մարք		98 90
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	121 20
Անատ. Երկ. պարտաթուղթ	»	99 50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 25

ԲԱՐԻԶ, 13 Սեպտ.

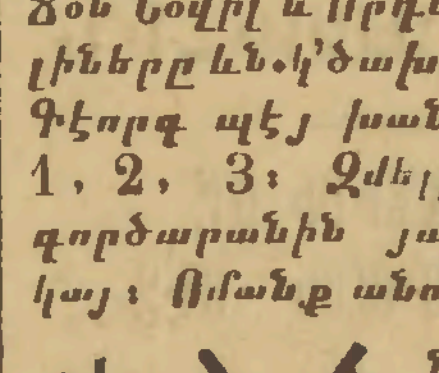
Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.) բաց.	Փր.	22 90
) գոց.	»	22 90
» » Բ.	»	47 50
» » » Գ.	»	26 40
Օսմանեան	»	425 50
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	121 75
Օսմ. կայս. Պանքա	»	569 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	100 92
Քրէտի Լիօնէ	»	975 —
Պանք տը Բարի	»	1050 —
Իտալական Ռանթ	»	92 80
Սպանիական արտաքին	»	61 30
Ջէք Լոնտոնի վրայ	»	25 26½
Դրամազեղչ	»	3 —

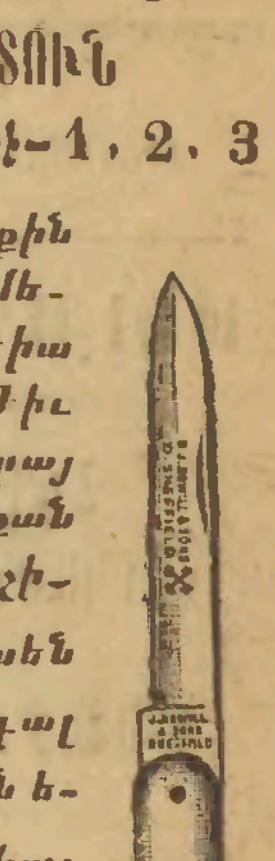
ՎԻԷՆՆԱ, 11 Սեպտ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47 87
» Լոնտոնի վրայ	»	120 70
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	60 20
Օսմ. Ռէժի	»	138 50

ՍԻՏՆԷՅ ՆՈՎԻԼ եւ ԸՆԿ.
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ղալաթիա, Եէնի-Ճամի Գալտըրըմ, Թիւ 1, 2, 3

Անգլիոյ Շէֆիլտ քաղաքին Ճօն Նովիլ և Որդւոց շինած զմելիները ևն. կ'ծախուին Ղալաթիա Գէօրգ պէյ խանին մէջ, թիւ 1, 2, 3։ Զմելիներուն վրայ գործարանին յատուկ մարքան կայ։ Ոմանք անոնց կեղծը շինելով կ'ծախեն անգլ. կուրդալ չգիտցողներուն։ Ասիկայ

վնաս կ'պատճառէ Նովիլ գործարանին համբաւին։ Նոյն գործարանին շինածներն ահա՛ այս նշանները կ'կրեն։ Կեղծը չգնելու համար, պէտք է փնտռել նոյն նշանները՝ Նովիլի զմելիներուն, մկրատներուն, ածելիներուն, դանակներուն վրայ։—Այս գործարան բացուած է 1700 Ապրիլ 26 ին։

Սիտնէյ Նովիլ և Ընկ. ներկայացուցիչն են Միլնէրի հռչակաւոր Դրամարկղներուն, համակ պղպատեայ, որք կատարելապէս ապահով են հրդեհի և գողի դէմ։ Պաշտօնական վկայագրերով ապացուցեալ է Միլնէրի Դրամարկղներուն այս տոկունութիւնը։

Այս անգլ. վաճառատան մէջ կը ծախուին նաև ընտիր դգալ, պատառաքաղ, ամէն տեսակ սեղանի սպասք, նաև պաֆոնէ սպասք, սոպաներ, ցամաքային և ծովային զօրաց յատուկ թափծու պիտոյք, ընդօրինակիչ մեքենայք, գրի մեքենայ Րէմինկթօնի, մազի մեքենայ, ջաղացքի փոկերն և պղպատեայ գործիքներ, ևն. ևն։

Հեռաւոր տեղերէ ապսպրանք ընդփոյթ կ'գործադրուին։

ՀԱՄԱԶԳԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ

Թիւ 11, Լալէ Ծօղոց (?) Բերա

Վարժարանը վերաբացուեցաւ Սեպտեմբեր 1ին, Չորեքշաբթի օրը։

Ընդունելութեան պայմաններուն տեղեկանալ ուզող պատուական ազգայինք կրնան տեսնուիլ ամէն օր, Վարժարանին Տեսչուհւոյն, Տ. Աննիւ Զօհրապին հետ։ Խնամակալութիւն

ՀԱՄԱԶԳԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Բերա, 25 Օգոստ. 99. 8—4

ՎԻԷՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՊԱՆԿԱԼԹԻ

Վարժարանս հաստատուած է 1857ին. նպատակն է՝ աշակերտաց տալ կրօնական, բարոյական և գիտնական կրթութիւն մը, որով կարող ըլլան յաջող ապագայ մ'ունենալ, և իրենց անձին, ընտանեաց, հասարակութեան, ազգին են. օգտակար անդամներ ըլլալ։ Վարժարանիս վարչութիւնը՝ Վիէննայի Մխիթարեանց ձեռքն է, որոնք անընդհատ հսկողութեամբ կ'ջանան վարժարանը միշտ ի կատարեալ բարեկարգութեան պահել։ Ուսուցչական մարմինը (corps enseignant) կ'բաղկանայ Միաբաններէ և վկայեալ արտաքին ուսուցիչներէ. այս վերջիններն անցեալ շրջանին մէջ՝ 10 էին թուով։ Ուսմանց ծրագիրն է՝ արդի Եւրոպական դպրոցներու (école secondaire moderne) յատուկ յառաջագիրը, որ կ'համապատասխանէ գերմանական Րէալական դպրոցին (Realschule) յառաջագրին. բայց ըստ կարի յարմարցուած է այս ծրագիրը միջավայրի պիտոյից։ Վարժարանիս կատարեալ ընթացքն աւարտող աշակերտները կրնան շատ դիւրութեամբ և առանց քննութեան, Եւրոպայի որևէ բարձրագոյն վարժարանն յաճախել՝ ուսմունքը շարունակելու համար (ինչպէս ունինք աշակերտներ ի Վիէննա, Նանսի և Գաղղիոյ ուրիշ քանի մը քաղաքներու մէջ), և կամ կրնան վաճառականութեան ձեռնամուխ ըլլալ։ Լեզուներու համար ունի վարժարանս նոր մեթոտ մը, որուն վրայ խօսած ենք արդէն, վարժարանիս անցեալ շրջանին՝ «տարեկան տեղեկագրին» մէջ, որ տպուած է և կը տրուի խնդրողներու։ Վարժարանս կը գտնուի ընդարձակ, ծառալից պարտէզի մը մէջ, ունի իր յատուկ բժիշկն և իր դեղարանը։ 1899—1900 դպրոցական տարին պիտի սկսի Սեպտեմբեր 1/13ին՝ Դշ. օրը։ Դպրոցամուտի քննութիւնները պիտի կատարուին մինչև Բշ. Սեպտ. ամսոյ 6ը, և այս վերջին օրը ժամը 8ին (Ը. Ե.) կանոնաւորապէս պիտի սկսին դասերը։ Վարժարանիս նկատմամբ ընդարձակագոյն տեղեկութիւններ ուզողը, թող խնդրէ վարժարանի վարչութենէն՝ վարժարանիս ծրագիրը, և կամ դիմէ հետեւեալ հասցէին՝

Հ. Գաբրիէլ Վ. Մէնէվիշեան

30—28 Կ. Պոլիս Բանկալթի

P. Gabriel D. Ménévichian

Constantinople Pancaldi

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԳՈԼԷԺ

ՎԱՐԻՉ՝ Մ. ԺԻԻԼ ՖՕՐ

Տըրքմանը փողոց, Թիւ 2—4

Այս կրթական հաստատութեան մէջ երիտասարդք կատարելապէս պիտի ուսնին Ֆրանսերէնն ինչպէս նաև իրենց մայրենի լեզուն։ Ընդհանուր կրթութիւնը Ֆրանս. լեզուով կ'աւանդուի։ Ուսմանց յայտագիրը, Ֆրանս. Լիսէներու համապատասխան ըլլալով, կ'պատրաստէ երկու տեսակ պաշտօններ (baccalauréat), Դասական և Արդի։

Ֆրանսերէնի ուսուցման այս կատարեալ յայտագրին մէջ, Հաստատութիւնը խիստ լայն բաժին մը կուտայ Թուրք. Հայ. և Ցոյն լեզուաց։

Գոլէժը կ'ընդունի գիշերօթիկ և ցերեկօթիկ աշակերտներ։

Վերամուտը պիտի կատարուի Սեպտ. 8/20ին։ 20—15

Քիւչիւքեան Դեղարան

Հաստատեալ 1850 ին

Բերա, Մեծ փողոց Թիւ 168 և Գալիս, Կամուրջին գլուխը Թիւ 71 դեղարաններու, ինչպէս նաև ի Պոլիս, Եէնի Ճամիի մօտ Թիւ 18 դեղօրէից մթերանոցին տէր, Հանրածանօթ Քիւչիւքեան էֆ. այս անգամ 27 և 29 Թիւ երկու նոր վաճառատուն բացած է ի Ղալաթիա, Քարաքէօյ փողոց, ուր նոյնպէս դեղի վերաբերեալ գործեր պիտի ըլլան։ Պատ. Յաճախորդք ամէն տեսակէտով գոհ պիտի ըլլան այս նորահաստատ դեղարաններէն, ինչպէս գոհ մնացած են Քիւչիւքեան էֆ.ի միւս դեղարաններէն։ 50—2

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՈՒՂԵՒՈՐԱՑ

[Agence internationale des voyageurs]

ԻԶՄԻՐ, ԲԱՍՄԱՃ—ՀՕՆՆԻՇԷՐ ԹԻՒ 6

[Ֆրանսական Նամակատան կից]

ՍՈՅՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ սովորական գիներով ամէն կարգի տոմսակներ կուտայ ճամբորդներուն Իզմիրէն՝ Միջերկրականի եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները, Եւրոպայի և Ամերիկայի բոլոր քաղաքներն ամէն շոգենաւային ընկերութեանց գիծերով։

ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴ ԲՈԼՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ ՁՐԻ Կ'տրուին։

Սոյն Գործակալութեան միջոցաւ Ա. և Բ. կարգի տոմսակ առնող ճամբորդներն իրենց պահեստներով անցագրատունէն մինչեւ շոգենաւ ձրի կը փոխադրուին։

Պահեստներ ինչ ծանրութիւն որ ունենան և որ տեղի համար որ ըլլան [illegible] կ'ղրկուին՝ մաքսատուն մնալու կամ ուղղակի հասցէի ղրկուելու պայմանաւ, խիստ չափաւոր գիներով։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանս պիտի վերաբացուի Սեպտ.ի 3/15ին։

Տարեթոշակն է 15 օսմ. ոսկի, 8ը վճարելի է Սեպ.ին, 7ը՝ 1900ի Յունվարին։

Ուրիշ տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթի, Պալլըհասս, Կ. Պոլիս, կամ ուղղակի վարժարանին տնօրէն Տր. Չէմպըրսի, Պարտիզակ։ 12—12

ԱԶԴ. —Պատիւ ունիմ ծանուցանել՝ թէ բազում տարիներէ ի վեր ջանք ու աշխատութիւնք նուիրած եմ ապահովագրական ընդհանուր ընկերութեանց, և վերջերս գործատեղիս փոխադրած եմ, Կ. Պոլիս Պահճէ-գափու Աստուածեան Թղթատան վերի յարկ սենեակներն [որոց մուտքն է կից աղբիւրի քովի դռնէն]։

Կեանքի ապահովագրութեան փափաքողք մանրամասն տեղեկութիւն ստանալով, աւելի օգտակար ծանօթութիւններ պիտի գտնեն և պիտի համոզուին՝ թէ լուսաւոր գաղափարով ապրիլը ո՛րքան բարի ապագայ կ'բերէ։ Իսկ ոգէտ մտօք ապրելով ո՛րքան դժբախտ կ'ըլլան, մանաւանդ երբ զաւակաց տէր մարդ մը անկարեւոր համարէ աշխարհի նորահնար ամենաօգտակար միջոցները։ Իրբեւ մարդասիրական պարտականութիւն, կ'հրաւիրեմ ազնիւ հասարակութիւնն յապահովագրութիւն կենաց՝ մանրամասն տեղեկութիւններն ալ ձրի հաղորդելով։ Ամէն գոհունակութիւնք ի գործ պիտի դնեմ գոհացնելու կեանքի ապահովագրութեան փափաքողներն։

Բաց ի Ուրբաթ օրերէ ամէն օր [Ը. Թ.] առաւօտէ մինչեւ ժամը 6 պատրաստ եմ ընդունիլ ազնիւ փափաքող անձինք։ Գործակատար

Հրդեհի և կենաց ապահովագրական ընկերութեանց

50—40 ՄԻՀՐԱՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԺԹ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ 1899—1900

Վարժարանիս ԺԹ. տարեշրջանը կ'սկսի յառաջիկայ (1899) Սեպտ. 1ին, և նորեկ աշակերտաց մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան Օգոստ. 30ին և 31ին. իսկ դասերը կանոնաւորապէս կ'սկսին Սեպտ. 1ին։

Թոշակաւոր աշակերտաց ընդունելութեան պայմաններուն և այլ տեղեկութիւններու համար, ծնողք կամ պաշտպանք կրնան այժմէն դիմել ի Կ. Պոլիս Ազգ. Պատրիարքարանն և կամ ի Կարին Վարժարանիս Տեսչութեան։

Յառաջիկայ տարուան համար ձրիավարժ սանուց ընդունելութիւնն արդէն կատարուած ըլլալով՝ այդ մասին ո և է դիմում առանց հետեւանքի պիտի մնայ։ 20—18

ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔՈԼԷՃ ՅԻՒՍԿԻՒՏԱՐ

Սոյն հաստատութիւն պիտի բացուի Սեպտ. 19ին, Դշ. օր։ Գիշերօթիկ աշակերտուհիները ներկայ պէտք է գտնուին Գոլէճին մէջ սեպտ. 18 ին, Բշ. օր։ Աւելի տեղեկութիւններ կարելի է ստանալ դիմելով Գոլէճին յՅիւսկիւտար, կամ Նամակով՝ առ Տնօրէնուհին, Սթամպուլ՝ Պայպըլ Հաուս միջոցաւ։

Անոնք որ կ'ուզեն իբրեւ ցերեկօթիկ աշակերտ վարժարանս գալ Պոլիսէն, ամէն առաւօտ որոշեալ ժամանակ մը Սկիւտարի նաւամատոյցը պատրաստ պիտի գտնեն վարժարանէս ղրկուած վստահելի մարդ մը և կառք մը, և երեկոյին նոյն կերպով պիտի տարուին նաւամատոյց։ Այս կարգադրութեան համար, թոշակով և ցերեկուան ճաշով հանդերձ, տարին պիտի վճարուի 16 օսմ. ոսկի։ 20—13

ՏՈՔԹ. ԵՐՈՒԱՆԴ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ջղային և Մտային հիւանդութեանց

(ՎԿԱՅԵԱԼ ԹԻՄԱՐԱԲՈՅԺ)

Եւ նախկին [illegible]

(ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ)

Ելեկտրաբուժութիւն. Թելադրական հոգեբուժութիւն (Psycothérapie suggestive). Շուէտական մեթոտով մարձանք և մարմնամարզ (massage & gymnastique médicale suédoise).

Կ'գտնուի ամէն օր Սկիւտար, Իճատիէ Ջամլըճա Ճամբէսի Թիւ 51 իր բնակարանը։ Իսկ Բշ. Դշ. և Ուրբ. կէսօրէ յետոյ կ'գտնուի Գալաթիա, Մոստա Ճամբէսի Թիւ 47 տունը, ժամ 5էն 10 (Ը. Թ.)։ Ուրբ. օրերը ձրիներու յատկացեալ է։

Սկիւտար ձրիները կ'ընդունուին Դշ. օրերը կէս օրէ առաջ, իր բնակարանին մէջ։ 15—13

ՏՈՔԹ. Յ. ԱՐԱՊԵԱՆ

ՄԱՆՕԹ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ՓԱՐԻԶԻ

Ի Սէրէ տը Բերա, Թիւ 1

Երկարամեայ յաջողութեամբ կը [illegible] կեղծ ակռայ [illegible] կազմուած տեղն օղակ [illegible] կղած տեղն ալ [illegible] Այս է մինչեւ [illegible] ապահովագոյն մեթոտը։ Դարմանում բերնի և ակռայի ամէն տեսակ հիւանդութեանց։ Աղքատաց ձրի ատամնահանութիւն։ Ամէն օր կ'ընդունի ժամ 9 էն 5, (Ը. Ե.)։

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՅՑԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պաղպատեայ [illegible] այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և ոսկեզօծ մետալ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Ռուսիոյ մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայցլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշլի Ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց.

Ղալաթա) Սինկէր Խան, Թիւնելին հանդ.
) Թրամվէյի կայարանին դիմաց.

Ստամպօլ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց Թիւ 13.

Կեղծերէն զգուշանալու համար վկայականին ուշադրութիւն ընելու է։

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ

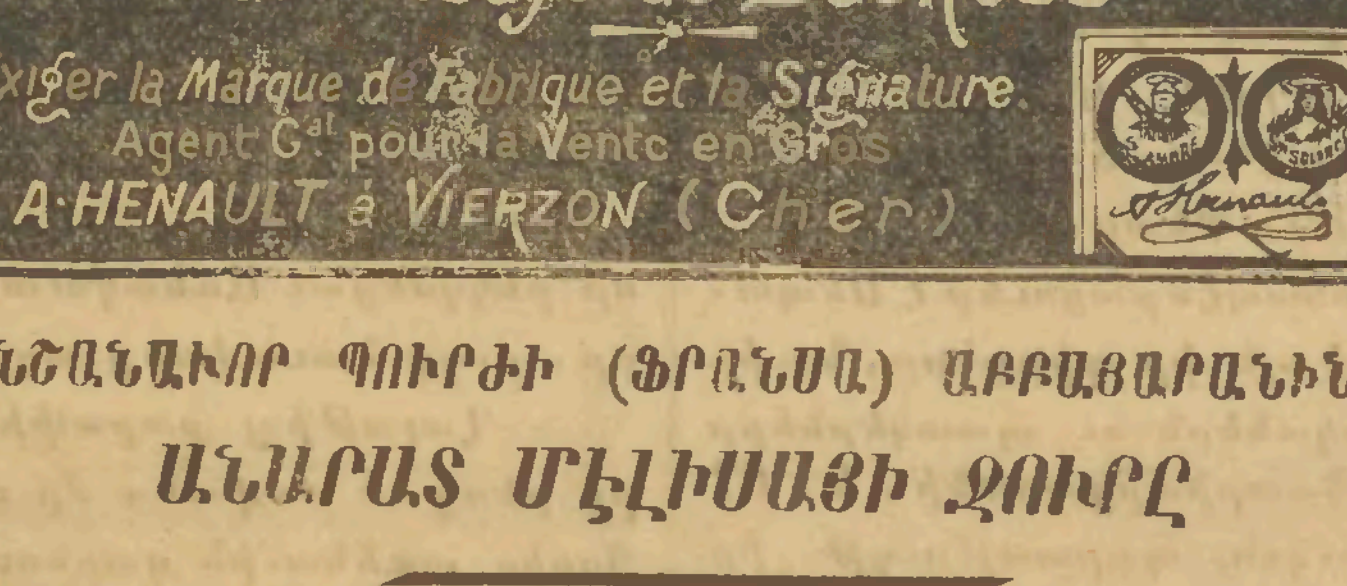
Տղայքը կատարելապէս զօրացնելու և միևնոյն ժամանակ անոնց առողջութիւնն ապահովելու համար Ֆօսֆաթին Ֆալիէռ կ'կերցնեն, վեց ամսուան հասակէն սկսեալ։ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌԸ շօքօլայի պէս քաղցրահամ, անուշահոտ և սննդարար նիւթ մ'է, զոր տղաք մեծ ախորժով կ'ուտեն և քանի ուտեն, այնքան կուժովնան, կ'գիրնան, կ'զօրանան, շուտով ոտքի կ'ելլեն և տղայոց յատուկ շատ մը հիւանդութեանց դէմ կ'դնեն։

Ֆօսֆաթին Ֆալիէռը մանաւորապէս սա յատկութիւնն ունի որ տղոց ոսկորները կ'զօրացնէ և կ'նպաստէ անոնց ակռայ հանելուն, զերծ պահելով զանոնք ատամնահանութեան հիւանդութիւններէ։

Հազարաւոր լուրջ փորձեր կ'ապացուցանեն որ Ֆօսֆաթին Ֆալիէռով մեծցող տղայք, իրենց կատարելութեան ժամանակ առոյգ, կայտառ և ուժեղ մարդիկ կ'ըլլան։ Բաց ի տղոցմէ, ամէն հասակէ անձինք գործածելով Ֆօսֆաթինը կատարելապէս կ'կազդուրուին ու կ'զօրանան։

Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններուն և դեղի վաճառատուններուն մէջ։ 26—3

ԱՆԱՐԱՏ ՄԵԼԻՍԻ ՋՈՒՐԻՆ ՀԻՄՆԱԼԻ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՊՈՒՐԺԻ (ՖՐԱՆՍԱ) ԱԲԲԱՅԱՐԱՆԻՆ

ԱՆԱՐԱՏ ՄԷԼԻՍԱՅԻ ՋՈՒՐԸ

ՊՈՒՐԺԻ, սոյն գերազոյն ջուրը, հասարակ հիւանդութեանց մեծ մասին համար ունեցած բուժիչ սքանչելի յատկութիւններովն և ազդեցութեամբը նշանաւոր եղած է արդէն ամէն տեղ. գովել զայն աւելորդ է, ուստի բաւական կ'համարիմք միայն ցուցնել բազմաթիւ պարագաներ, որ օգտակար պիտի ըլլան արդեամբ։

Սրտի և ջղային հիւանդութեանց, անմարսողութեան, փսխումի, գլխու ցաւի, սրտի ճնշման (չարբընթը), ջղացաւի, կաթուածի, անդամալուծութեան, անզգայութեան, անզօրութեան, մարմրուքի, և խիթի (սանճը) համար։ Գործածեցէք ՊՈՒՐԺԻ անարատ Մէլիսի ջուրը. նոյնպէս գործածեցէք համաճարակ հիւանդութեանց դէմ, որոց ամենաազդու դարման մ'է. բաց աստի, այն ամէն ծովային ճամբորդներ չպիտի ունենան ծովախտի (ծովէ բռնուիլ) տկարութիւնը, եթէ գործածեն սոյն հիանալի կազդուրիչը։

Ծանօթութիւն.—Մէլիսի ջուր կամ [մէլիսէ բուհը] անուան ներքեւ կան խել մը կեղծ հեղուկներ. այնպիսիներէ չխաբուելու համար, պէտք է միշտ իւրաքանչիւր շիշի վրայ վերեւ դրուած նմուշով մաքսային պաշտօնական [բուլը] պահանջել։

Կ'ծախուի գլխաւոր դեղարաններն և դեղավաճառաց քով։ Մէկ շիշն 5 ղշ։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է, Կ. Պոլիս, Եէնի-Ճամի Ճամբէսի, Ֆնտըգլեան Խան։ 20—10

ԱԿՌԱՅԻ ՑԱՒ ԿԸ ՔԱՇԷԻ ԱՄԷՆ ՕՐ

Մարսիլիա, 23 Մայիս 98.

Պարոն,

Ամէն օր ակռայի ցաւով կը տառապէի, շնորհակալ եմ որ հաճեցաք ձեր ՏԱՆԹՕԼԻ Նմոյշներէն չքեղ տուփ մը ղրկել. զոր գործածել սկսելուս, անմիջապէս ակռայիս ցաւերը դադրեցան և հիմայ շատ հանգիստ եմ. կ'աղաչեմ հաճեցէք 2 տուփ ՏԱՆԹՕԼԻ խմոր և 3 սրուակ ջուր եւս ղրկել։

Մոլ Քիլեր

Տանթօլի ջուրը խմորն ու փոշին, Բասդէօռեան դրութեամբ պատրաստուած հականեխիչ և անուշահոտ նիւթ մ'է, որ բերնի եւ լինտերու մէջ գտնուած վնասակար միկրոբները չնչելով, բերնի և ակռայի յատուկ ամէն կարգի հիւանդութիւններ, գարշահոտութիւնն, ակռաներու փտումը, Թարախացումն, և կոկորդի բորբոքումն անմիջապէս բուժելէ զատ, ակռաներու աղտերն ու դեղնութիւններն եւս մաքրելով քանի մը օրուան մէջ ճեփ ճերմակ կը դարձնէ զանոնք և բերնին անուշահոտութիւն մը կը պարգեւէ։

Ամենասաստիկ ակռայի ցաւերը վայրկենաբար բուժելու համար, կտոր մը բամպակի վրայ 7—10 կաթիլ Տանթօլի ջուր կաթեցնելով ցաւած տեղը դնել բաւական է։

ԸՆԹԵՐՑՈՂԱՑ ՆՈՒԷՐ

Ընթերցողներէն ով որ ի տուրս նշանակուած տոմսակը 70 փարա մանրուք ղրկէ. (որ միայն ճամբու ծախքի գինն է) պիտի ստանայ չքեղ տուփ մը ՏԱՆԹՕԼԻ Նմոյշ. որուն մէջ զետեղուած են սրուակ մը Տանթօլի ջուր և մէյ մէկ Տանթօլի փոշի և խմոր նաեւ ակռայի վրձին մը։ Վաճառման տեղեր. —Կ. Պոլիս Էօրկի Ջապճեքէ Ճամբէսի Շալճեանի Առեգնագործական վաճառատունը, Ջարմաքճըլարի փամ կից Ֆերտանեանի բուլի վաճառատունը, Գալէ գաբու Պինտիր-Չէյիտ վաճառատունն ու Քիւչիւքեանի Գալաթայ կամուրջին գլխի և Բերայի չիտակ ճամբուն վրայի դեղարանները։ Բաց ի Նմոյշներէ Տանթօլի առավաճառական սրուակներն ու տուփերն եւս կը ծախուին այս վաճառատուները։ 13—3

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլ և Միջերկրականի [illegible]

Անուանք	Տօնօ	Անուանք	Տօնօ
Ամասիա	3500	Թեպա	2500
Թեսալիա	3500	Մարքէօթիս	2500
Մէնիւս	3500	Նէբրգիա	2500
Անթիւրա	3000	Բերա	2250
Ալգօֆ	3000	Օսբրիս	2250
Անապիս	3000	Սֆինքս	2000
Օզմանլը	2550	Կոռսիկա	1500
Ֆարաս	2750	Նեճէ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆ.Կ. Ռ. Իթօլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.

34, Ճէյմս Սդրիթ, Լիվըրփուլ։

Իզմիրմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ

Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ եւ այլ ձեռագրերն ետ չեն տրուիր։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ

Կ. Պոլիս, Նօ 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (45)

ԽԵԼԱԳԱՐ ՀԱՅՈՒՀԻՆ

ՀՆԴԿԱՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

ՊԱՐԶ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

—Այո՛, Տիկին, ինձ ալ այնպէս կուգայ։ Բայց եթէ քիչ մ'ալ ինքզինքը գտնէ և իր միտքն ազատ կերպով յայտնելու ըլլայ, բան մը կ'ընենք։ Արդէն այս Վահէի խնդրոյ մասին երկարօրէն տեսնուեցանք ձեզ հետ 5—10 օր առաջ։

—Այո՛, Տօքթոր, կ'յիշենք։

—Հիմա դուք հանգիստ սրտով կրնաք մեկնիլ։ Պէտք է որ ես անգամ մ'ալ երթամ անոր քովը։

—Ե՞րբ կրնանք նորէն տեսնուիլ ձեզ հետ, Տօքթոր։

—Վաղը չէ միւս օր հաճեցէ՛ք մեր տունը գալ։ Հոն կ'տեսնուինք նորէն։

—Լա՛ւ, Տօքթոր։ Դուք ալ չմոռնաք Օր. Թէրէզան մեզ ղրկել, ըսաւ Տիկին Մարի խնդալով։

—Ո՛չ, ո՛չ, Տիկին, պատասխանեց Տքթ. Տիւրան։

*** Երկու ամուսինները կառք նստելով պանդոկ վերադարձան գոհ և զուարթ։ Իսկ Տքթ. Տիւրան Էլիզայի սենեակն երթալով, երբ տեսաւ որ հանգիստ կ'քնանայ, լուսանկարը նորէն անոր բարձին վրայ դրաւ զգուշութեամբ և մեկնեցաւ։

Տքթ. Տիւրան իր հիւանդներուն սովորական այցելութիւնները տալէն ետքը, Տիկին Լուիզի տունը գնաց։ Օրիորդը թէև տակաւին նիհար ու գունատ էր և յայտնի կ'երեւէր թէ հիւանդութենէ նոր ելած էր, բայց օր օրի աղէկնալու վրայ էր, և կ'յուսացուէր թէ շաբաթ մը չանցած պիտի կրնար դուրս ելնել։

—Բարի՛ եկաք, Օր. Թէրէզա, ըսաւ Տքթ. Տիւրան երբ անոր ներս մտնելը տեսաւ։ Կարեւոր լուրեր ունիմ ձեզ հաղորդելու։ Բայց նախ կ'ուզեմ գիտնալ թէ ի՛նչպէս էք։

—Շնորհակալ եմ, Տօքթոր։ Ձեր շնորհիւ շատ աղէկ եմ։ Չորս օրէ ի վեր անկողնէն ելած եմ։

—Ախորժակնիդ ի՞նչպէս է։

—Ախորժակս շատ աղէկ է, Տօքթոր, բայց քիչ կ'ուտեմ, ձեր պատուէրին համաձայն։

—Այնպէս հարկ է, Օրի՛որդ։

—Շիտակն ըսելով, շատ երախտապարտ եմ ձեզ, Տօքթոր, առանց դեղի զիս բժշկելնուդ համար, զի դեղերէն բնաւ չեմ ախորժիր։

—Դեղն ի՞նչ է։ Գլխաւոր դեղն առողջապահական պատուէրներու ճշգրիտ գործադրութիւնն է, Օրիորդ։ Ի՞նչ հարկ կայ ստամոքսը լեցնել կարգ մը թունաւոր և յաճախ վնասակար դեղերով։

—Ես ալ կ'ուզեմ իմ պարտքս կատարել, Տօքթոր, շնորհակալութիւն յայտնելով ձեզ ա՛յն հոգածութեան համար որով ձեր զաւկին պէս դարմանեցիք Թէրէզան, ըսաւ Տիկ. Լուիզ։

—Մեր պարտքն էր այնպէս ընել, Տիկին։

—Տօքթոր, ըսաւ Թէրէզա, չեմ մոռցած ձեր խոստումը։

—Նախ կ'ուզեմ գիտնալ թէ, յարեց Տքթ. Տիւրան, առտու իրիկուն կ'շարունակէ՞ք աղօթել այն հիւանդ տիկնոջ համար որոյ վրայ խօսեցայ ձեզ։

—Այո՛, Տօքթոր, այն տիկնոջ ապաքինութեան համար աղօթել նուիրական պարտք մը եղաւ ինձ համար, զի նախ՝ դուք յանձնարարեցիք. երկրորդ՝ ձեր համակրած մէկ տիկինն է այն. երրորդ՝ զիս դրամական նպաստ պիտի շնորհէ աղքատիկ աղջկան մը, և չորրորդ՝ զի այն տիկինը տակաւին չտեսած ու չճանչցած, սիրեցի զայն, չգիտեմ ինչո՛ւ և ինչպէ՛ս։ Բայց ասոնցմէ աւելին կայ։ Միթէ մեր ամէնուս քրիստոնէական պարտքը չէ՞ ամէն հիւանդներու առողջութեան համար աղօթել։

—Կեցցէ՛ս, Օր. Թէրէզա։ Կ'տեսնեմ որ առողջ ու հիմնական դաստիարակութիւն մը տուեր է ձեր ազնիւ մայրը։ Ես ալ ի փոխարէն բարի լուրեր աւետեմ ձեզ։ Այսօր պատիւ ունեցայ տեսակցելու այն տիկնոջ հետ որուն պիտի ղրկեմ զձեզ։ Ըսի որ դուք իր հիւանդ աղջկան համար առտու իրիկուն կ'աղօթէք։ Շատ գոհ մնաց։ Յառաջիկայ կիրակի զձեզ պիտի ներկայացնեմ անոր, և կ'յուսամ որ ձեր պաշտպանած աղջիկն ու իր մայրը շատ գոհ պիտի մնան ձեր այս այցելութենէն։

—Ինչո՞ւ։

—Կարծեմ թէ շատկէկ ստակ պիտի տան ձեզ, աղուոր օժիտ մը չտկելու չափ։

—Ո՞րքան կ'յուսաք, Տօքթոր։

—Առնուազն 2—3,000 ֆիորին։

—Իրա՞ւ։

—Այո՛, շատ հարուստ են և մանաւանդ շատ կ'ախորժին բարիք գործելէ։ Մնաց որ, այս մեծագումար նըպաստը սիրով պիտի տան, զի իրենց հիւանդ աղջիկն օր օրի աղէկնալու վրայ է և այս պատճառաւ շատ ուրախ են։

—Ապրի՛ն, ըսաւ Թէրէզա։ Երանի թէ ես ալ անոնց պէս հարուստ ըլլայի ու բարեգործութիւններ ընէի առատաձեռնութեամբ։

—Եթէ ամէն մարդ իր կարողութեան չափ տայ, Օրիորդ, արդէն շատ տուած կ'ըլլայ, պատասխանեց Տքթ. Տիւրան։ Գանք մեր խնդրոյն։ Յառաջիկայ կիրակի, ինչպէս ըսի, կիւպինձներուն այցելութիւն պիտի տանք և ամիս մը ետքն ալ անոնց աղջկանը կ'այցելենք, որպէս զի մեծ գումար մ'ալ անկէ առնենք իբրև նպաստ։

Թէրէզա մեծ ուրախութեան մէջ էր իր ստանձնած հանգանակութեան արդիւնաւորումը տեսնելով։

Տքթ. Տիւրան՝ ինչ ինչ խնդիրներու վրայ եւս քիչ մը տեսակցելէ ետք, հրաժեշտ առնելով մեկնեցաւ։

ԺԶ.

Կ'յիշէք անշուշտ ա՛յն նամակը զոր Մ. Պէտնավսքի ղրկեց մեր վաղեմանօթ Պետոյին ի Բեզերսպուրկ, անոր որդւոյն նշանուիլը ծանուցանելով։

Արդ, այն նամակին գրուելէն 5—10 օր առաջ, հետեւեալ խօսակցութիւնը տեղի կ'ունենար Պետոյի և իր կնոջ միջեւ։

—Այսօր բարի լուր մը պիտի տամ ձեզ, սիրելի ամուսինս, ուրկէ շատ պիտի ուրախանաք, ըսաւ Պետօ իր կնոջ։

—Նոր բա՞ն մը կայ։

—Գիտէք արդէն որ մեր Բեդրօն տարիէ մը պիտի առնէ իր փաստաբանութեան վկայականը։

—Այո՛, գիտեմ։

—Կ'յուսամ որ Բեզերսպուրկի մէջ իրեն արժանի դիրք մը պիտի գրաւէ։

—Արդէն մեր փափաքն ի՞նչ է, սիրելի ամուսինս։ Մեք, փա՛ռք Աստուծոյ, անոր կարօտ չենք, բայց իր յառաջդիմութիւնը պատիւ մը պիտի ըլլայ մեզ։

—Մեծ հաւատք ունիմ որ Բեդրօ կատարելապէս պիտի պսակէ մեր յոյսերը, զի ցարդ Պետնավսքիէն ստացած նամակներուս մէջ գանգատ մը, դժգոհութիւն մը չկարդացի բնաւ։ Ընդհակառակը։ Մեր բարեկամ միշտ կ'գովէ անոր աշխատասիրութիւնն և անոր բնական ընդունակութիւնները։ Պետնավսքի կ'հիանայ մեր զաւկին անարատ վարուց և բարոյականի մաքրութեան վրայ։

—Ասիկա մեծ բան է, սիրելի ամուսինս, եթէ մանաւանդ նկատի առնենք որ Բեդրօ կ'ապրի այնպիսի մայրաքաղաքի մը մէջ ուր երիտասարդ մը ազատ է ամէն տեսակ կրքերու գոհացում գտնել անպարտաւ և խիստ դիւրաւ։

—Հիմա Բեդրօ 24 տարու է, մինչև որ շրջանն աւարտէ և հոս գայ, 26 տարու կ'ըլլայ։

—Այո՛, բայց ի՞նչ հնարք այսպիսի հաշիւներու։

—Մտիկ ըրէ՛ք։ Կ'փափաքիմ որ երբ Բեդրօ հոս գայ, ձեռքովս ամուսնացնեմ զայն պատուաւոր ընտանիքի պատկանող Հայ աղջկան մը հետ։

—Կ'գովեմ փափաքնիդ, բայց միևնոյն ատեն կ'կարծեմ որ պատճառ մը չունինք այս մասին աճապարելու։ Թո՛ղ գայ ինք և հաւնած աղջիկն առնէ։ Հիմակուց միտք յոգնեցնել աւելորդ է։

— Ընդհակառակն, սիրելի տիկին։ Հիմակուընէ պէտք է խորհինք այս խնդրոյ վրայ։

—Բայց ինչո՞ւ։ Բեդրոյին համար աղջի՞կ կ'պակսի միթէ։ Եթէ ամուսնացնելիք աղջիկ ունենայինք, կ'հասկնամ որ առաջուց պէտք էինք խորհիլ։ Մեզ պէս արեւելեան Հայ ընտանիքներու համար, ատիկա հաշիւ մ'է։ Բայց սա՛ տալիք լուրերնիդ ի՞նչ է։ Անո՛ր նայինք։

—Մի՛ աճապարէք, կ'աղաչեմ։ Կարգով պիտի խօսիմ։ Գիտէք արդէն որ Թումանեանցներուն հետ 6—7 տարիէ ի վեր յարաբերութեան մէջ ենք թէ՛ ընտանեկան տեսակէտով և թէ մանաւանդ գործի տեսակէտով։ Այս Թումանեանցներն աղջիկ մ'ունին որ միակ ժառանգորդն է անոնց ահագին հարստութեան։ Ժամանակէ մ'ի վեր միտքս դրած էի մեր Բեդրոյին կնութեան առնել Հայկանուշ Թումանեանցը։

[Շար. 1 ուղ.] ՏՔԹ. ՃԷԼԱԼԵԱՆ